

REDACTIUNEA.
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
 Scrieri nerăsunătoare nu se
 primesc.
 Manuscrise nu se restituie.
INSERATE
 se primesc în Administrațiunea în
 Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
 În Viena: la M. Dukas Nachf.,
 Suk. Augenstein & Emeric Les-
 ner, Heinrich Schalek, A. Op-
 peilik Nachf., Anton Oppelik.
 În Budapesta la A. V. Gold-
 berger, Ekstein Beynat, Julius
 Leopold (VII. Ernőbet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
 rie garmond pe o coloană 10
 bani pentru o publicare. Pu-
 blicări mai dese după tarifa
 și învoială. — **RECLAME** pe
 pagina 8-a o serie 30 bani

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

(Număr de Duminică 34.)

„GAZETA“ iese în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
 Pe un an 24 cor., pe șase luni
 12 cor., pe trei luni 6 cor.
 M-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase
 luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
 M-rii de Duminică 8 fr. pe an.
 Se primumeră la toate ofi-
 ciele postale din țară și din
 afară și la d-nii colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
 Administrațiunea, Piața mare,
 Târgul Inului Nr. 80. etajul
 I.: Pe un an 20 cor., pe șase
 luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
 Cu dusul în casă: Pe un an
 24 cor., pe șase luni 12 cor.,
 pe trei luni 6 cor. — Un esem-
 pliar 10 bani. — Atât abona-
 mentele cât și inserțiunile
 sunt a se plăti înainte.

Nr. 182.—Anul LXIX.

Brașov, Vineri 18 (31) August

1906.

La începutul anului școlar.

(a) Suntem în ajunul deschiderii școlilor, privilegiu nimerit pentru a arunca o privire asupra alegerii carierelor, și a stării învățământului nostru profesional.

Din opinării noastre au ieșit mulți oameni învățați, cari au respălit din belșug cheltuielile părinților și au justificat speranțele neamului, care așteaptă sprijin de la fiii săi vrednici.

Toată pătura cărturarilor noștri se recrutează, așa zicând, numai din fiii țăranilor, a preoților și învățătorilor. Alte clase compacte, precum se știe n'am avut în trecut.

Părinții, cari au copil de dat la învățătură să se gândească bine ce fac, după ce l'au văzut absolvent de școala primară și să consulte pe preotul, pe învățătorul și pe alți bărbați înțelepți, dacă e bine sau nu să-l dea și învățătură mai înaltă, adevărat la școala secundară, la gimnaziu?

Pentru că răvna părintelui, de a-și vedea copilul „domn“, încă nu e motiv suficient pentru ca acel copil să fie chinuit și forțat la învățătură, chiar și dacă nu are tragere de inimă, sau talent pentru așa ceva.

E foarte greșită socoteala acelor părinți, cari își zic: „Am să-mi dau copilul să învețe, ca să ajungă măcar popă. Iar dacă nu va putea învăța până la acel grad, fie măcar și învățator.“

Popia, deși pită săracă în cele mai multe părți locuite de Români, nu trebuie să se îngrămădească numai cei tâmpiți la ea, cari nefiind buni pentru altceva, să aciuzează la teologie. Preotul este povățuitorul și apărătorul poporului și glasul lui trebuie să fie ascultat, iar dacă preotul n'are învățătută, pe cine să asculte poporul și orbul cum va povățui pe cel fără de lumină?

Nu mai puțină deșteptăciune se cere în ziua de astăzi și de la învățător, al doilea povățuitor al poporului.

Sunt însă o mulțime de cariere, unde Românul nu și-a prea încercat până acuma aripile. Acolo se pot prea bine afirma mulți băieți cari pentru carte nu au tragere de inimă, dar sunt îndemânațeci, harnici și isteți la meserie și comerț. N'am prea văzut până acuma ceasornicari români, nici fotografi, nici tinichigii! Și ce meserii curate sunt acestea, cari hrănesc aproape în totdeauna mai bine decât câte o protopopie săracă. Nu sunt de disprețuit nici celelalte branșe ale meseriilor, nici comerțul, cu un cuvânt carierele practice, pentru cari Românul a avut până acuma aversiune dar cari trebuie să ne intereseze mai mult în viitor. Omul ajunge mai curând la câștig și independență, decât învățând 16—20 ani, pentru ca să poți pune d'abia piciorul în prag.

Să învețe însă școlii mai înalte toți aceia, cari sunt înzestrați cu talent dela Dumnezeu, cu dragoste de carte și cu purtări bune. Asemenea copii, chiar de vor fi din părinți mai săracuți, își vor găsi rostul în viață. Avem astăzi, slavă Domnului atâtea ajutoare și stipendii încât băiatul eminent nu trebuie să fie îngrijit că va rămânea cu cartea neisprăvită.

De câte ori scriem despre școală și învățătură, trebuie să ne înduioșăm aducându-ne aminte de jertfele cele mari, pe cari le aducem noi Românii pentru întreținerea școlilor noastre. Și câte primejdii nu aleșuiesc asupra acestor școlii, căutând a le ascunde soarele! Numai anii din urmă prin cât sbucium și câte îngrijiri n'am trecut cu ele.

Toate popoarele consideră școala ca o comoară scump păzită. Cu atât mai mult trebuie să o considerăm noi

așa, căci aici este izvorul vieții noastre naționale, unul din puținele izvoare, pe când altor neamuri le stau la dispoziție atâtea altele.

Vom fi având încă multe lipsuri de supliniți. Sunt școlii numeroase, unde învățătorul nu-și vede cu anii leafa întreagă. Și chiar și unde sunt relațiuni mai favorabile, învățătorii au pornit mișcare pentru îmbunătățirea sortii lor.

Suntem un popor sărac, dar progresăm mereu pe toate terenurile. Cu bunăvoință reciprocă se vor face toate, dar numai încetul cu încetul...

Răbdare deci și să jertfim și de aci înainte pentru școala noastră.

Revista politică.

Brașov, 17/30 August 1906.

În curând vor veni la ordinea zilei *negocierile de înțelegere între Ungaria și Austria.*

Majestatea Sa Monarchul pleacă azi la manevrele din Silezia, dar acolo nu va petrece decât puține zile, căci mai multe chestiuni importante politice reclamă prezența Majestății Sale la Viena. Între aceste chestiuni în primul loc se numește chestiunea pactului între cele două țări dualiste.

În cercurile politice maghiare se crede că nici de astă dată nu se va putea încheia pact definitiv, ci numai un provizoriu.

În cercurile politice din Viena se crede că negocierile nu se vor începe de cât în cursul anului viitor, după votarea bugetelor. Monarchul dorește a conduce în persoană aceste negocieri în speranța că astfel mai curând vor putea fi duse la bun sfârșit.

Cât de mult au slăbit *sentimentele dușmănoase ale koșutiștilor față*

cu *Curtea din Viena*, se vede din următorul fapt, pe care îl da în vileag o foaie ungurească din cele cari nu sunt mulțumite cu starea lucrurilor de azi.

Se știe adevărat, că noul guvern mai în toate comitatele a numit fișpani noi. Bunăcuvînta aduce cu sine, ca dacă Monarchul numește pe cineva într'un post mai înalt, să meargă în persoană la Monarchul și să-i mulțumească. Ei bine, fișpanii koșutiști nu s'au dus încă, probabil și-au zis așa: Ce să mergem noi la împăratul, la Viena? Las' când o veni el la Buda, în calitate de rege ungar, atunci ne vom duce... Mai înainte fișpanii se duceau la Viena, dar acuma sub era koșutiștă, măcar atâta să avem și noi, ca să nu fim siliți a merge la Neamțu.

Foaia ungurească amintită zice, că a aflat nu știu de unde, că Francis Kossuth însuși a dat o circulară confidențială către acești fișpani probozîndu-i pentru necuvînta ce au făcut-o și dându-le poruncă să nu întârzie a se anunța la audiență!

E hei, în opoziție e ușor să faci pe grozavul, dar când ai luat asupra ta sarcina guvernării, altmintea se prezintă lucrurile și adesea din leul furios se face un mielușel.

Aceasta se vede din corespondența ziarului „M. Szó“, pe care o primește din Karlsbad dela un „Maghiar măhnit“. Acest Maghiar s'a dus la biserică în Karlsbad în ziua împăratului, nu pentru alta — zice el — ci ca să-i mai crească inima văzând pe Kossuth îmbrăcat în costumul național maghiar. Căci Kossuth, cu tot koșutismul său tulipanist, nu s'a dus la Elöpatok, sau la alte băi ungurești, ci s'a dus în Austria la Karlsbad, să-și vadă de sănătate.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Dela Cetatea lui Negru-Vodă.

Câmpulung-România, August 1906.

Faptul că On. Minister al Instrucțiunii publice m'a delegat să prezidez examenele de capacitate ale candidaților de la școala normală „Carol I“ din Câmpulung, m'a îndemnat să mă stabilesc aci pentru vacanță, fiind acest oraș și o localitate climaterică de primul rang în România.

Bravii Câmpulungeni vrednici și neaoși urmași ai lui Negru Vodă, care, când a descălecat din munții Făgărașului, aci și-a așezat scaunul domniei, i-au venerat memoria în deosebite chipuri: Din *fântâna lui Negru Vodă* se bea cea mai bună apă, *biserica catedrală e a lui Negru-Vodă*, *strada Negru-Vodă*, e principala arteră a orașului ducând de la un capăt la altul, pe o distanță de 7—8 km.

În mijlocul orașului o parte a acestei străzi, umbrită de o frumoasă alee de tei și castani sub numirea de *Bulevardul Pardon* servește drept loc de plimbare și de recreație a lunei elegante. Tot aci e și

grădina publică foarte bine aranjată și îngrijită. Pe *bulevardul „Pardon“* s'a așezat în anul 1898 *și statua de bronz* a eroului legendar, cu următoarea inscripție — pe cele 4 laturi ale bas-reliefului:

I. În anul 1898, Aug. 15 în zilele regelui Carol I. fondatorul Regatului român...

III. Înălțatu-s'au chipul lui Radu-Negru-Basarab descălecătorul Țării Românești

II. Câmpulungul, primul scaun domnesc, salută Chipul în bronz al urzitorului Țării-Românești..

IV. Memoriei lucafărului Basarabesc, admiratorii gloriei străbune închină acest monument“.

Câmpulungul e un oraș pitoresc, foarte curat, așezat la poalele Carpaților pe *Rîul Târgului* într'un ținut de tot romantic cu un climat dulce și cu apă eselență de beut. Eforia așezămintelor filantropice „*Cretulescu*“, în ultimul timp a instalat aci în anume clădiri într'un prea frumos parc băi de puțină (cu sare și cu pucoasă) băi cu abur, hidro și electro-terapie, aer comprimat și inhalație — sistem *Reichenhall* și *Ems*. Băile aceste întrec în aranjament și în ordine toate băile din țară. Printre cele 500—600 de familii de oaspeți, actualmente avem aci pe d-nii miniștrii *G. Manu* și *M. Vlădescu*, pe mareșalul curții române d-l general *Prîboianu*. Apoi Câm-

pulungul e unul din orașele *rari* în care și comerțul și industria și meseriile, de bine de rău, sunt încă *toate* dar *absolut toate în mâinile Românilor*. Și trăsesc bine aci muntenii noștri, vorba ceea „*de la vlădică până la opincă*“, și fără jidani, care au început a se considera drept arteriile vieții sociale a multor neamuri. Firește, traiul încă este lesne și efin și comod în comparație cu alte localități olimaterice, unde s'au vârat hainii de greci și speculanții de jidani.

Altcum întreaga vale a râului Târgului ce curge pe aci, începând de la Golești, până în fundul munților, cu toate împrejurimile este ca un raiu pământesc: mai jos vii, mai sus livezi de pomi roditori, pe tot locul pământuri cu grije lucrute, case cu grădini bine, frumoase rânduite, vite frumoase, oameni vioi, bărbați bine legați, femei frumoase. Cine nu a auzit de „*Rucărencele*“ cu pitorescul lor port și cu trupul lor făcut și împodobit cu toate grațiile ce firea a dăruit femeii?! Ce să mai zic? Aici te afli în plină viață românească cum poate nu vei găsi decât în depărtatele timpuri de legendară vitejie a Romanilor.

În zilele frumoase (de care au fost

multe în vara aceasta) oaspeții fac frumoase excursiuni în munți mai ales până la *Peștera Dâmbovicioarei*. O șosea perfect construită (întregită în anul trecut până la peșteră), te duce prin sate pitorești care de care mai frumoase, *Nămăieștii*, cu o mănăstire de maice, *Dragoslavele* o comună mare și frumoasă, *Rucărul* cu cele 3000 de locuitori (cu poziția Brașovului). *Podul Dâmbovicioarei* un drăgălaș oăntun în sânul munților, de unde în 10 minute ajungi la sublimul *Defileu* sau cheie de munți.

Am făcut această excursiune în zilele trecute în societatea mai multor domni și doamne. Am admirat mai mult defileul și peștera Dâmbovicioarei. Defileul este o trecătoare lungă de vr'o 2 km., tăiată prin mijlocul munților de stânci uriașe înalte de 25—30 m. înguste cât ține șoseaua de 4 m. și năvalnicul curs al gârliței Dâmbovicioarei. Am parcurs pe jos și cu capetele goale, muți de admirație această trecătoare, prin care nu zăriam decât fășia cerului albastru, mărginită de marea stâncilor uriașe. Nicăirea, nici ohiar în largul Mării negre (la Constanța) nu am fost așa de impresionați de sublimitatea naturii.

La capătul nordic al defileului se află

Așa dar în ziua împăratului măcar atâta se aștepta dela Kossuth ca să îmbrace haina de gală blănită și găitană maghiară, când colo ce să vezi? Kossuth îmbrăcat și el în fracul nemțesc, pe care „Maghiarul măhănit“ îl numește „livrea de lacheu“. Și apoi când muzica a intonat imnul odios „Gott erhalte“, cine a fost cel dintâi, care s'a ridicat? Tot Kossuth. El, marele conducător al independențelor maghiari stetea smirna — întru cât îi permiteau ciolanele mătricoase — și a fost cel dintâiu, care s'a sculat.

*

Ministrul de interne contele *Andrassy* s'a spăriat de marele număr al emigranților și a hotărât să ia măsuri prin cari să se pună zăgaz emigrărilor. Părerea contelui *Andrassy* este, că motivul emigrărilor este lăcomia de câștig mai mare și dorul de a se îmbogăți. D'apoi chiar așa să fie, oare nu e liber omul să-și caute traiul acolo, unde i-se plătește mai bine munca? Se duc bieții oameni în America mânați de nevoi și lipsuri și în țara aceea streină sunt retribuiți bine, dacă sunt sărguitori, și nu-și șicanează câte un beciznic de deregător până le scoate sufletul din oase. Să deschidă d-l *Andrassy* isvoară nouă de câștig oamenilor aici în patrie și să dea poruncă aspră funcționarilor ca să trateze omenește cu cetățenii și atunci nu va fi nevoie de măsuri pentru restringerea emigrărilor. Căci acele măsuri ori cât de mult se asigură din partea ministrului, că nu vor atinge libertatea personală și libertatea mutării, totuși prin administrația abuzivă vor deveni niște măsuri șicanatoare.

*

Deputatul koșutist Dr. *Kovacs* Ernő s'a dus zilele acestea la Praga, ca să pregătească prietenia cehomaghiară. Nu știm ce rezultat vor avea eforturile lui *Kovacs*, atâta putem spune însă, că ar fi și alte prietini de realizat, mult mai aproape decât cea cu Cehii. De acestea însă nu se interesează *Kovacs* și soții.

*

Revoluționarii ruși nu slăbesc cu atențatele. Este uimitoare îndrăsneala cu care au intrat niște revoluționari, Sâmbăta trecută la vila ministrului președinte *Stolypin*, în Petersburg. Revoluționarii erau deghizați în uniforme de ofițeri și jandarmi și au pătruns până aproape de cabinetul lui *Stolypin*. Servitorii prinzând însă bă-

nuială, au vrut să-i dea afară și în imbrâncheala aceasta au scăpat două bombe, cari au omorât vr'o 30—40 persoane și au rănit grav încă pe atâtea. Intre cei grav răniți au fost și un băiat și o fată a lui *Stolypin*, iar vila lui a fost pe jumătate ruinată. *Stolypin* însuși a fost numai ușor rănit și a declarat, că nici atentatul acesta nu l'a intimidat. El va continua a sluji mai departe pe Țarul, cât timp se va bucura de încrederea lui.

Guvernul rusesc are un program bine alcătuit prin care dorește să realizeze reformele pe cale pacinică, spre binele poporului și va continua cu opera sa, fără a se intimida prin atențatele revoluționarilor. El va continua urmărirea acestor oameni ai disordinei, cari nu vreau reforme, ci nimicirea directă a țarismului. Iarăși se accentuează prin foile independente, că la alimentarea mișcării revoluționare contribuie mult agitația jidovilor și banii jidovești. De aceea unele ziare prevestesc din nou „progrom“, adică măcelărirea jidovilor.

Societatea pentru fond de teatru român la Lipova.

Luni s'a început în orașelul Lipova șirul festivităților aranjate din privilegiul adunării generale a Societății pentru fond de teatru român. Românii din Lipova, Radna și comunele învecinate, conștii de însemnătatea societății noastre pentru crearea unui fond de teatru român, au făcut oaspeților veniți din apropiere și din depărtări mai mari și indeosebi membrilor comitetului societății o primire splendidă.

Din raportul corespondentului nostru special, publicat în n-rul de ieri al „Gazetei Tr.“ despre începutul festivităților, extragem următoarele:

Cu trenurile de Luni dimineața au sosit partea cea mai mare a oaspeților, între cari membrii comitetului d-nii: *Iosif Vulcan* cu d-na, *V. Onițiu* cu d-na, *V. Gol-diș* cu d-na, *Dr. N. Vecerdea*, *Dr. Gh. Dobrin*, *G. Dima* și *Dr. Iosif Blaga*. Dintre oaspeții au sosit d-nii: deputat *Dr. St. C. Pop*, *Em. Ungurean*, *Dr. Cosma*, *I. Ieșan* (Serajevo), *Dr. A. Grozda* și numeroși preoți, învățători și țărani. Oaspeților li s'a făcut la gară o primire foarte frumoasă, fiind salutați de d-l *Dr. Aurel Halic*. Președintele societății, d-l *I. Vulcan*, a mulțumit foarte emoționat.

Luni seara a avut loc o convenire prietenească în restaurantul otelului »Re-

gele Ungariei, la care au luat parte peste 200 persoane.

Martii după oficierea serviciului divin în biserica gr. or. din Lipova s'a ținut la oarele 11¼ a. m. prima ședință. D-l *Iosif Vulcan* a deschis ședința printr'un călduros și emoționant discurs, pe care l-am publicat în n-rul nostru de ieri în întregime. În discursul său președintele societății a lăsat să treacă înaintea ochilor sufletești ai celor prezenți istoricul Societății pentru fond de teatru român dela cele mai îndepărtate ale ei începuturi până în zilele noastre — tablouri frumoase și înălțătoare de suflete, cari ne-au desvâlit o bucată din trecutul neamului românesc, plin de însuflețire și jertfe pentru înaintarea culturii poporului românesc. »*Insuflețire, scumpul meu neam, și vei avea și Teatru Național!*« — cu aceste cuvinte, acoperite de aplauze, cari nu mai voiau să înceteze, și-a încheiat d-l *I. Vulcan* discursul, declarând adunarea generală de deschisă.

Trecându-se la ordinea zilei, comitetul societății a fost salutat de către d-l protopop *V. Hamza* în numele Românilor din Lipova și Radna și de d-l *Em. Ungureanu* în numele »Asociațiunii«. D-l *Vulcan* a răspuns mulțumind ambilor oratori. S'au ales apoi diferitele comisiuni pentru cenzurarea activității comitetului Societății și pentru înscrierea membrilor noi. Cu aceste ședința primă s'a închis.

Cu posta de azi am primit continuarea raportului:

Lipova, 15 (28) August 1906.

Zina întâiu.

După ședința primă la care au asistat și dame, precum și țărani în număr mare, comitetul a făcut mai multe vizite oficiale la Români fruntași din Lipova și Radna.

Banchetul

anunțat la 2 oare, din cauză că comitetul nu și-a putut mântui vizitele mai de grabă, s'a început la 2 și ½. Au participat 100 de persoane: dame și domni. Un banchet nu ca cele mai multe, căci meniul bogat (supă de ragout, mezeluri, mușchiu de vacă, haché, friptură de găscă și rață, tortă, poame) a fost foarte bun și prompt servit și a costat numai 5 coroane de persoană (cu un jum. litru de vin cu tot).

La sunetele tarafului escelent condus de moș *Chiuf* din Abrud animația era mare. S'au ridicat numeroase, insufletește și frumoase toasturi. A vorbit d-l *Ios. Vulcan* pentru Majestatea Sa Monarhul, d-l prot. *Voicu Hamza* pentru comitetul Societății și venerabilul președinte *Iosif Vulcan*, *V. Onițiu* în numele comitetului societății pentru comitetul aranjator și pentru bravii Lipoveni și Radnani, *Dr. Iosif Blaga* pentru d-l protopretor prezent la banchet, *Baróthy*, d-l *Dr. Cioban* pentru oaspeții externi, d-l *Vas. Goldiș* pentru poporul român.

Era trecut de 5 oare când s'a ridicat masa.

Concert și teatru.

Seara la oarele 8 s'a dat concertul și reprezentațiunea teatrală. D-șoara *Valeria Papp*, cunoscuta noastră cântăreață de concert, a înregistrat ca și în debuturile d-sale din trecut frumoase succese, fiind cu căldură aplaudată. D-l *Zaharie Bărsan* cu trupa d-sale în drama »*Marinarul*« și în comedia »*Slugă la doi stăpâni*«, au fost neîntrecuți. Artiștilor noștri li s'au făcut mari ovațiuni. La concert și reprezentație a asistat lume imensă. O parte mare din public n'a putut răzbi în sală, fiind toate locurile ocupate și a trebuit să stea pe afară.

Măne, Miercuri la oarele 9 a. m. se ține a doua ședință a societății, în care se vor prezenta rapoartele comisiunilor și se vor face eventualele propuneri. Seara se ține petrecerea cu dans, care promite o aglomerațiune mare de public.

O...

Luxul în Săcele.*)

De *V. Nițescu*.

I.

Cine ar fi crezut, că această puternică cetățuie a celor mai cinstite moravuri o să fie cucerită de cel mai pătimăș păcat, de lux. Până eri alaltăieri Săcelele erau pildă de statornicie în obiceiurile strămoșești, pildă de simplitate în port, pildă de tărie în credință, în dragoste reciprocă, în dragoste față de biserică și de așezămintele părintești. Iar astăzi? Astăzi puternica cetățuie a căzut, iar între zidurile ei negrite și aproape ruinate stăpânesc luxul, invidia, patima, ura, nepăsarea, lenea și cea mai urită întrecere în căutarea exclusivă a intereselor personale și a validării eului propriu. Cei asta? Asta-i un semn vădit al peirii. Unde-s conducătorii, unde-s cei chemați, unde-s cei îndatorați de a opri pe acest popor de la căderea totală în prăpastie? Unde-s preoții și învățătorii? Cunosce preoți cuminți, au Săceleii învățători capacitați. Dar unde-s faptele acestora? Unde-s predicile? Unde-s prelegerile instructive? Unde? Nicăiri. Pretutindenea vorbe, tieluri de fraze, îndrugare de fleacuri și fapte nicăiri.

Astăzi aproape toate mamele din Săcele se străduiesc să-și facă fetele cocoane, își trimit bărbaii să slujiască pe la ciocoi din țara ro-

* La rugarea autorului, care este un student universitar original din Săcele cunoscut din articolele publicate în presa noastră — dăm loc acestui articol, scris — nu ne îndeam — cu gândul de a face bine și a îndrepta. — Red.

Peștera — un grandios tunel de mii de metri cubici (o lărgime de 7—8 metri și o înălțime de 3—4 metri) în veșnica stâncă a muntelui.

Moș-Nicolae Anastase Benga cu baba d-sale Maria (din Podul Dâmboviței) ne așteptară aci. Și cu fața senină și cu vorba dulce, cum e firea Românului de la munte, ne zice:

— Boieri d-stră, văd că ați adus lumânări, să le aprindem și să poftiți după mine.

Zis și făcut. Cei 9—10 vizitatori, cu lumânări de oară, intrăm nu fără șială, în această gură de infern. Pe jos petre, sus stalactite, din care pe ici pe colo cade câte o picătură de apă.

— Uitați-vă boieri d-voastră, aci chipul unui cap de bou în piatră! Dincoace chipul unui cap de miel! Mai colea, capul unui berbec: Vedeti în fund de tot, în stânga, chipul unui cerb! Iată și aci forma unui altar de biserică!

— Da, moș Nicolae, cu adevărat această peșteră întreagă e o sfântă biserică pe care însuși prea puternicul Dumnezeu și-a zidit-o aci, fără meșteri, zidari și ferari, pentru-ca noi oamenii păcătoși, văzându-o, să-l preamărim în veșii veșilor. Și moș Nicolae cu lelea Maria își

facură mai multe sfinte cruci, slăvind pe Dumnezeu.

Apoi, în gura peșterii, am întins pe covoare merindele la care, pe cât ne-au ajuns, am împărțit și pe moș Nicolae și pe mătușa Maria a d-sale, plus 2 baieti și 2 fetițe, nepoței de-ai d-sale.

Să-i fi văzut cum într'o clipă adunară vreascuri și ne improvizară un foc la care am încălzit unele merinde.

Nu-mi aduc aminte să fi mâncat așa de cu poftă nici eu, nici unul dintre cei 9 tovarăși de drum (mai toți ai mei și domnișoarele *Petrișor* și d. *Danielescu*, șef de birou la ministerul de finanțe).

Am vorbit cu moș Nicolae despre traiul lor de la munte, cum ei, cu câte 2—3 pogoane de pământ și cu munții (cari pe aci sunt ai lor — că toți sunt moșneni) trăiesc bineșor.

— Imi plătesc 8 lei foncieră și 3 lei bașcă și nu-mi poruncește nimeni, imi fac treburile când și cum vreau!

— Dar nu știi nea Nicolae vre-o poveste din bătrâni, despre aceste locuri și minunății?

— Cum nu, boieri d-voastră! și apoi începu să ne spuie următoarea „legendă“, po care o găsec mai cu șir povestită de d-l *G. Diaconescu-Aref*. în ziarul „*Conser-*

vatorul din 12 August a. c. după revista „*Viața Literară*“.

Fiind o legendă nouă, despre *Negru Vodă*, cum n'am mai auzit-o până acuma, o cred interesantă și pentru cetitorii numărului popular al „*Gazetei Transilvaniei*“ de aceea o trimit aci spre publicare.

Iat-o:

Tot mai păstrând încă după șapte veacuri aproape, umbra mării ei apuse stă și azi cetatea lui *Negru Vodă*, ca un cuib de vultur, părăsit și părăginit, sus pe vârful stâncei uriașe, pitulată între munți pe țărul *Argeșului*, fermecătorul riu în ale cărui unde limpezi se oglindefe mănăstirea *Curtea de Argeș* nemuritoare capo-d'operă a meșterului *Manole*, faia românismului și a lumii întregi!

Legenda, acea istorie nescrisă, pe care tatăl, care a primit-o și el de la tatăl său, de ia moșul lui o transmite la rândul copiilor, aceștia copiilor lor și așa mai departe, din neam în neam, legenda ne spune că *Negru Vodă*, după ce se ciocnise în mai multe rânduri cu *Tătarii* se retrăsese în munții *Argeșului*, cu doamna și puținii credincioși ce-i avea pe lângă sine. Și pentru a fi la adăpost în cazul când *Tătarii* i-ar da de urmă și-n această ascunzătoare, își zidi în grabă mărețul

castel, pe vârful înalt al stâncei prăvalnice ce se înalță ca un colos de granit în mijlocul atâtor uimitoare țării, cetate neuzită de mâni omenești, având de apărare stânci prinse în horă și munți drept turnuri de pază.

Nu se știe câtă vreme o fi vecuit *Negru Vodă* în pacea cuibului său tănuț. Legenda ne spune doar că într'o seară, pe înopțate se pomenește c'o săgeată zburând prin fereastra turnului de la răsărit. Săgeata izbi drept în lumânarea ce sta pe masă și stingându-o se opri în perețele opus. În vârful purta un bilet din care se putură desluși aceste cuvinte:

„Fugi grabnic din cetate. Te-au împresurat tătarii și în zori de zi au să te piarză cu cetate cu tot“.

Vestea asta măntuitoare venea tocmai de sus de peste riu, din culmile *Fleșii* de la un nepot al lui *Negru-Vodă*, arcaș neîntrecut, care nu se știe prin ce împrejurare se găsea în oștirea tătărească (pe semne că fusese robit de tătari mai dinainte).

Nu mai era de loc vreme de pierdut și de chibzuit. În zorii zilei avea să fie prins viu, ori strivit sub dărâmurile cetății sale, dacă nu fugea de grabă, chiar în noaptea aceea.

mânească, iar din banii ce-i adună cu sudori de sânge le fac pălării și rochii scumpe la fete.

Și-i lucru de mirat: In Săcele sărăcia a născut luxul. Pe atunci, pe când Mocanii veniau cu pungile pline de galbeni din țara românească, în familie era simplitate și modestie în port, iar astăzi când mulți de abia au ce mânca, îi vezi că strălucesc în haine scumpe, împodobite cu fel de fel de giuvaericele. La jocurile ce se aranjază astăzi de flăcăii din Săcele nu mai vezi portul simplu dar foarte frumos al mocanilor, ci o zăpăceală de colorii pestrițe: Rochii de mătase albastră, roșie, galbenă, albă. Flăcăii se îmbracă în haine de postav scump, unii în haine negre, iar în jurul horii ce se joacă de acești jucători pestriți, vezi e cunună strasică de cocoane, nu streine, ci băstinașe, secelene. Dacă iai sama mai bine lângă aceste cocoane, cari să sbat să iasă cât mai bine în relief, vezi câte o mamă sbârțită, ofilită, drept dovadă a năcazurilor și a sărăciei, pe care o îndură acasă. Intre aceste privitoare — să fim bine înțeleși — se înșiră numai cocoanele, fetele cu pălărie și femeile măritate după „domni“. Natural că la privit nu vin toate. Acelea, cari încă nu și-au pus pălărie, nu se duc, fiindcă li-e rușine. De lucrul asta m'am convins personal. Intrebând adevărat pe o fată din o familie odinioară avută, dar astăzi scăpătată, că de ce nu merge să priviască „sintilia“ (un joc ce se aranjază la Sfântul Ilie) mi-a răspuns, că i-e rușine să meargă fără pălărie, iar dacă ar merge cu cârpă în cap, ar râde-o lumea, fiindcă nu-i la modă. Modă-i numai pălăria, cârpa-i batjocură.

La biserică se duc femeile, să-și arate hainele cele frumoase cumpărate de curând și cât ține slujba în continuu vorbesc de fel de fel de nimicuri. Natural, că faptul asta îl explică foarte bine păcatul luxului: Luxul îți preocupă mintea, îți înlănțue cugetarea, te face neastâmpărat, te face inconștient, involuntar te uiți mereu la haine, te îndrăgostesci de tine, devii vanitos, iar vanitatea asta, valoarea asta inchipuită a eului tău, trebuie s'o împărțășezi și altora. De aici lipsa de ascultare la cele ce se cetesc din cărțile sfinte și lipsa de evlavie, adevărat peiră progresivă a credinței. Altele nici nu intră în biserică, ci rămân la morminte, veghiază — zic ele — și se roagă pen-

tru morți. Ce apucături rele! In loc de a intra în biserică și a se ruga cu evlavie pentru cei morți dimpreună cu preotul, stau de minciuni la morminte, își expun hainele trecătorilor prin cimitir și neliniștesc astfel odihna celor ce și dorm somnul pacinic în morminte.

De vreți să cunoașteți casele de acum ale Mocanilor din Săcele, intrați în odăile lor și nu vă mirați de ce veți vedea în ele. Nu vă mirați de covoarele cele frumoase, de cearceafurile cele moderne, de oglinzile cele mari, de garderoabele cele scumpe, de scaunele domnești, de mesele cele de nuc, de ceasurile vieneze, de duzinele de lingurițe de argint, de cuțitele și furculițele cu preșele de argint etc. Așa-i, că credeți, că în o astfel de casă trebuie să fie multă bogăție?! Vă înșelați. Ascultați mai bine și veți auzi fluierând în toate unghiurile sărăcia. In pungă sufle vântul. Toată lâna ce ați văzut-o la Mocani anii trecuți s'a băgat în covoare, sau dacă s'a vândut, s'au cumpărat scule de lux, să împodobiască odăile. Puține sunt excepțiunile.

Un scriitor englez despre regele Carol al României.

Găsim în ultimul număr Iulie 1906 al revistei *The Fortnightly Review* un interesant articol datorit marelui luptător pentru pace, dreptate și toate cauzele mari, lui *Alfred Stead* intitulat „Regele Carol al României“.

După ce face istoricul debarcării prințului de Hohenzollern, spune că acum 40 de ani în România domnea un chaos, corupția și rămășițele stăpânirii fanariote, pe când azi România e un stat de ordine, legat prin alianțe cu mari puteri și — ce-i mai important — o pildă lumii de desvoltare pacinică internă și liniștită, dar persistentă politică externă. Și lucrul acesta e cu atât mai remarcabil — scrie Stead — cu cât starea actuală a României „este opera unui singur bărbat, iar acest bărbat e un principe străin, care la urmă a devenit cel mai bun Român dintre toți Românii“. Și marele scriitor englez adaugă, că regele Carol nu are printre toții suveranii un rival, afară de actualul împărat al Japoniei. Numai acest monarch a mai văzut în 40 ani o asemenea schimbare a statului său și numai la el ca și la regele Carol se mai poate spune că schimbarea se datorește mâinei, conducătoare a șefului statului. *România poate fi deci numită — după Stead — Japonia Europei. Și me-*

ritul României ca stat mic înconjurat de mari puteri reacționare, este desigur mai mare.

Continuând, marele scriitor englez vorbește de patriotismul Românilor, spune că istoria României dovedește cum că Românii au fost totdeauna patrioți, dar de un patriotism nedisciplinat. Incetul cu incetul Regele Carol — scrie Stead — a sistematizat dragostea Românilor pentru țara lor.

Foarte concis face d-l Stead istoricul principatelor Române dela fanarioți până la conferența din Viena și congresul din Paris. De atunci era în mintea bărbaților fruntași Români hotărâtă unirea celor două principate sub un domn dintr'o dinastie străină. Brătianu scria atunci că reconstituirea României nu mai e de cât o chestiune de timp și că în urma deciziunii congresului din Paris, locul României e însemnat între statele europene. Urmează apoi descrierea proclamării Unirii, a alegerii lui Cuza și a loviturii de stat, al căreia rod ar fi România actuală. D. Stead citează apoi cuvintele d-lui D. Sturdza „marele bărbat de stat român, care prin patriotismul său a ajutat să creeze România de astăzi“: „Stabilitatea statului, războiul victorios, abolirea venalității, proclamarea independenței și regatului, recunoașterea de toate statele a poziției României în Europa, reputația onorabilă a țării în lume, considerabilul progres intelectual și economic în toate direcțiile activității unui popor plin de viață — acestea sunt roadele lui 23 Februarie 1866“.

După ce alegerea contelui de Flandra ca principe a rămas iluzorie din cauza refuzului alesului, toți agenții României în străinătate au anunțat că trebuie să se creeze un fait accompli. Două zile mai târziu a venit între altele o telegramă cu următorul conținut: „Anglia are convins-gerea, că un prinț străin este cu putință. Candidatul Angliei este Hohenzollern“ După aceea descrie pe scurt dificultățile ce au urmat după alegerea prin plebiscit a prințului Carol ca domnitor. Succesul acestei candidaturi, zice Stead, s'a datorat afară de Români, la trei femei, tatălui prințului și contelui Bismark. Cele trei femei au fost: Madame de Cornu, amica și agenta confidențială a lui Nagoleon III, Madame Drouyn de Lhny, soția ministrului de externe al Franței, și baroana de Francke, amica ei intimă. Doamna de Cornu, spune Stead, a fost o amicică personală a tânărului principe și a lucrat foarte mult pentru aducerea lui pe tron.

Autorul descrie apoi călătoria romantică a principelui Carol prin Austria aco-perită de trupele mobilizate pentru războiul contra Prusiei, și cum după-ace a de-

barcat pe pământ românesc, principele a constatat că dificultățile ce va avea de învins sunt mai grele decât își închipuise chiar. Totuși ca și împăratul japonez *Nintoku* el a exclamat: „De acum încolo bucuriile poporului meu vor fi și bucuriile mele, suferințele poporului meu vor fi și suferințele mele“. Și puțin mai târziu principele a spus: „Fericirea poporului românesc a devenit scopul vieții mele și am consacrat îndeplinirii acestei misiuni toată viața și toate aspirațiunile mele“.

D-l Stead descrie apoi starea în care regele a găsit țara la urcarea sa pe tron și munca ce a depus-o pentru a îndrepta toate instituțiunile de stat, în special a organiza armata. Astfel la 1877 aceasta a putut salva pe Ruși și cuceri independența țării iar astăzi, ea ar putea să ia o parte decisivă la făurirea istoriei Europei dacă regele și țara ar cere-o.

Urmează apoi descrierea tratatelor pentru trecerea Rușilor prin România, refuzul Rusiei de a accepta ajutorul Românilor, faimoasa telegramă a marelui duce Nicolae și numirea principelui Carol ca comandant al trupelor ruse și românești.

D-l Stead arată apoi pe scurt marile progrese realizate de România și spune că ele se datoresc marilor calități ale regelui, care se conduce după o veche zicătoare a Hohenzollernilor: „nu e destul să te naști principe, trebuie să și cauți ca să meriți acest titlu“.

Am resumat acest articol plin de laude pentru România și regele Carol, — fiindcă este unul din puținele cari s'au scris în genere în marile reviste engleze și fiindcă este scris de un scriitor de reputație universală, d-l Stead.

O voce din țara Bârsei asupra chestiunii salarelor învățătoarești.

— August 1906.

Onorată Redacțiune.
Pentru ca toți învățătorii să aibă cunoștință că chestia salarelor noastre este pe tapet în jurnalistică noastră, și fiindcă discuția s'a făcut până acum numai în »Foaia Poporului«, Vă rog ca să dați și d-voastră loc discuției acestei chestii în coloanele vechiului organ »Gazeta Transilvaniei«, pentru ca mai lesne să ne putem cunoaște și înțelege.

Sub titlul de mai sus am cetit cele scrise în »Foaia Poporului« Nrile 32 și 33 a. c.

Cele cuprinse în Nr. 32 al »F. P.« sunt prea adevărate, și ar trebui ca un învățător să nu aibă grije și interes de soartea sa și alor săi, pentru ca să rămână nepă-

Intrebarea cea grea era însă acum în cotro să apuce? Pe riu în jos, nici vorbă nu era de eșire, căci Tătarii îi tăiaseră retragerea, izolându-l cu desăvârșire de forțele armate, ce ar fi putut strânge în pripă. Nu-i mai rămânea deschisă decât o singură cale, pentru a scăpa cel puțin cu viața el și ai săi din cetate — calea munților și codrilor sălbatici ce se întind spre miez-noapte până la hotarele Făgărașului, vechiul lagăr al Basarabilor (unde și până în ziua de azi se mai văd sub munți în Colții Brezei, urmele întâiei cetăți zidite de Negru Vodă până nu se pogorise dincoace la noi.)

Dar cum să fugă în puterea nopții pe așa prăpăstii grozave, necunoscând măcar plaiurile munților ce duc spre Făgăraș? Pe vremurile acelea nu se pomenia tipenie de om prin împrejurimile cetății, pe unde acum se respiră sate dese cu gospodării înfloritoare.

Doar pe sub poalele *Măgurelii*, creastă înaltă, încununată cu brazi, (cari împreună cu *Bârbușă*, *Căprioara*, *Munteșorul*, vârful culminant și *Frunții Salactrucului* formează un greben uriaș, culcat de-acum-zisul între apa Topologului și a Argeșului) — unde, ca într'un cuib adăpostit de jur împrejur de dealuri mândre cu păduri

stă retrasă comuna mare și pitorească, numită *Aref*, cea mai veche și mai înaintată înjghebare românească în munții aceștia. Aici trăiau șapte oameni voinici ca șapte brazi, care cunoșteau ca'n palmă toate plaiurile munților și toate trecătoriile ascunse ce duc în ținutul Făgărașului. Ei erau avant-garda credincioasă a lui Negru-Vodă în spre părțile aceștia și la vremuri de nevoie, chiar sfetnici prețioși.

Chemați în grabă sus în cetate, voinicii alergară ca vântul întru scăparea voevodului, oferindu-se să-l scoată peste munți la loc sigur, pe plaiul cel mai scurt.

Inainte de a eși din cetate, după sfatul dat de ei, toți caii fură potcoviți cu potcoavele întoarse, pentru a înșela în chipul acesta atențiunea păgânilor, cari văzând arme ce duc în cetate, nici să nu bănuiască fuga lor, scăpând astfel de urmărirea, cel puțin până se vor putea vedea ajunși departe. Indată ce mica stratagemă fu pusă la cale, Negru Vodă eși din cetate cu doamna și cu mâna de oșteni și oamenii săi de curte, luând din lucrurile de preț ce se putea lua în fugă. Rând pe rând se strecurară afară, peste podul nișător făcut din piei de bivoli, întins dea-

supra prăpastiei ce se deschide fioroasă. Decum pășești pragul porților celor mari și învăluți în umbra nopții, trecură ca niște năluci pe caii lor mici și iuți, peste șanțuri primejdioase, ținând mereu creasta stâncilor, spre apus pe d'asupra Lunetului celui repede, Căprioarei, Bârbușii, Măgurelei și Munților și de aci o tulură la plaiu întins și așezat. După-ace străbătură astfel străvechele păduri imense, luminate d'abia din când în când de câte un ochiu de poiană verde, eșiră la ziuă sus la goluri, în plina împărăție a munților celor falnici și pe la prânzișor ajunseră departe la poalele *Paltinului*, munte frumos ce stă pe paza României, alături de *Negoiu*, bătrânul împărat al Carpaților și de *Capra* cu iezuru-i vestit. De aci soarbe Argeșul neconținut forțe proaspete de întunecul undelor sale pornite în lungă călătorie, ca să ducă Dunării bătrâne salutarea prietenească a celui ce-și înalță falnica lui frunte până la nori și de veacuri veghiază de jur împrejur până în adâncurile zării asupra fraților de-un sânge și de-un neam.

Aci, la poalele *Paltinului*, se opri Negru Vodă cu ai săi într'o poieniță încântătoare la gura izvorului și prânzi pe mușchiul mătăsos, odihnindu-se de obositorul drum, străbătut în goana lor neîn-

treruptă. In amintirea acestui popas oamenii numesc, de atunci și până în ziua de azi, locul acesta „*Poiana lui Voivod*“.

Inainte de a porni iar la drum, Negru-Vodă, adresându-se cu mulțumire către cei șapte voinici Arefeni, i-a întrebat cu ce să le răsplătească el binele ce i-au făcut, scăpându-l din primejdia în care se afla.

— „De vreți bani, bani vă dau, iar de vreți mai bine moșie, vă dau bucurios!“

Ei aleseră moșia, care e mai statornică decât banii și Negru Vodă mulțumit în sine de răspunsul cuminte al acestor șapte șoimi de munte, își roti privirile însemnate peste întregul cuprins și le grăi:

„Ai voștri să fie toți munții cu pădurile, cu poienile și dealurile, izvoarele și vadurile și tot cuprinsul lor, de din vale de cetate și până în cununa munților, pe hotarul Făgărașului. Să vă fie vouă moșie, în veci stătătoare și s'o stăpâniți cu bună pace, voi și feciorii voștri și nepoți și strănepoți, neam de neamul vostru, de nimenea clintindu-se.“

Apoi le-a dat *hrisov* scris pe piele de iepure, în arătarea hotarelor moșiei dăruite, al cărui trup îl formează *17 munți frumoși* cunoscuți până azi sub numele de „*Munții Arefului*“.

sător și să nu iasă din amorțea caracteristică.

Chestia salarelor noastre a fost din destul discutată și în conferințe și am văzut că unii colegi abea au așteptat ocaziunea binevenită, ca să poată da curs liber dorințelor noastre și a implora ajutorul celor-ce nu voesc a ne auzi.

Dar durere, din toată munca conștiințioasă a prelegătorilor s'a ales nimic, sau ne-am ales cu atâta că noi am lucrat, noi am cetit și noi am auzit, iar cui s'au trimes lucrările în cari se cuprindeau cere-rile noastre prea adevărate, le-au pus *ad acta*, iar noi am rămas tot cum am fost.

Poruncituri cu ghiotura, — dar ca să'l doară pe cineva de soartea noastră, încă nu s'a găsit. Învățătorii suntem slujbașii cei mai miserabil plătiți. Plata noastră nu se poate compara nici cu a zilerilor.

S'au schimbat vremurile și cu ele și pretensiunile. N'avem pretensiunea de a trăi desmerdați ca'n sînul lui Avram, dar avem pretensiunea justă ca să fim salariați conform legii. Nu suntem și noi oameni, nu avem și noi lipsuri zilnice, și oare ce am greșit, că semenii noștri n'au destul cu un salariu de 1500 — 2000 fl. iar noi să ne ajungem cu 300 fl. ceia ce te jenezi a și spune, cui te întrebă de salariu.

Deci frați colegi, după-ce fie-care vedem că traiul este de speriat greu, că toate articolele esagerat de scumpe, mijloacele de trai sunt cele vechi; după ce vedem că nu există slujbaș plătit mai rău ca noi iar la tot soiul de funcționari li s'au făcut un adaus la salariu din cauza scumpetei, întreb oare nu e neghiobie, a sta cu mâinile în sîn și a aștepta ajutorul altora? Până când să mai stăm nepăsători față de soartea noastră de nesuferit?

După ce statul, confesiunea, toți pretind dela noi muncă din greu; oare noi nu suntem în drept, ba datorii a ne pretinde dreptul nostru? S'a zis și se zice că: până copilul nu plânge, mamă-sa nu-i dă să sugă.

Părerea mea ar fi ca locul de întrunire pentru consfătuire, să fie Brașovul iar după discutarea chestiei ce ne privește — în corpore, toți învățătorii, să mergem la expoziție în București și aceasta să fie cel mai târziu Marți în 5 Septembrie v. pentru ca să fim în București în 8—12 Septembrie v. când se va ținea »Congresul didactic« cu care ocaziune sunt multe înlesniri precum și intrare gratuită la expoziție. Să profităm de momentul favorabil.

Dumnezeu cu noi!

Bărsanul

STIRILE ZILEI.

— 17 (30) August n.

Junii din Brașov la expoziția din București. Mare bucurie a cauzat în sânul poporului nostru din Scheiu știrea adusă de părintele Dr. Saftu că comisariatul expoziției naționale voind să reprezinte la București frumosul obicei de Sf. Paști al Junilor din Brașov, a decis să invite la București pe Junii noștri. Plecarea la București se va face în ziua de Sâmbătă 26 Aug. v. (8 Sept. n.) dimineața la oarele 3½. Călătoria din Predeal, întreprinerea la București cât și întoarcerea la Predeal va fi gratuită. Precum aflăm, s'au anunțat deja numeroși Junii la părintele Dr. Saftu, pentru a putea lua parte la această serbare frumoasă.

Excursioniștii noștri la expoziția din București. Bănățenii cari s'au reintors Joia trecută din excursiunea dela București — Curtea de Argeș — Târgoviște — Constanța — Constantinopol, s'au oprit pentru 6—7 oare în Sinaia, unde primăria a dat un banchet în onoarea lor. Trei protopopi și trei învățători au avut onoarea de a fi primiți în audiență de Regele Carol, iar ceilalți au putut vizita castelul »Peleş« și când voiau să iasă, părechea regală era în grădină. Mai mulți excursioniști au sărutat mâna reginei, care i-a primit cu mângăioasele cuvinte: »Bine ați venit dragii mei... frații noștri«. — În Brașov s'au oprit vr'o 100 inși, cari grație comitetului tinerimei constituit în ultimul moment, au putut fi găzduiți. Noi am aflat adevărat despre sosirea Bănățenilor abia la oarele 6 p. m. și în timp de un ceas s'au luat toate dispozițiunile pentru primirea cât se poate de deamănă a oaspeților. Cu deosebire zelos a fost în privința aceasta d-l Diamandi Steriu, care pe lângă că a făcut rost de cuartire pe la alții a dat cuartir și în casele sale la mai mulți excursioniști.

Blăjenii încă au zăbovit o săptămână întreagă în România, mai ales că li-s'au dat înlesniri foarte mari de a vizita și Constanța. Aici s'a dat un banchet în onoarea lor. Ei s'au întors în patrie în grupuri mai mici. Ultimul grup în frunte cu d-l A. C. Domșa, a sosit erii în 29 August la Sinaia, și după cum suntem informați, au fost primiți și dansii la palat.

O ispravă administrativă vrednică de o operă bună a săvârșit zilele acestea fișolgăbirăul din Beclean (Solnoc-Dobâca). În acea comună s'a stabilit de curând noul avocat român Dr. O. Pavelea. Fișolgăbirăul Bărdy, după cum ni-se scrie, a somat pe proprietarul casei unde se află cancelaria numitului avocat, să înlătureze treptele, dela intrarea cancelariei, sub pretext, că una din trepte era prea în afară, primejdind probabil siguranța publică. Primarul Becleanului însoțit de un jidan, în dimineața zilei de 27 August s'a dus la numita casă și a stricat treptele.

— Românii cari aveau daraveri la d. avocat, neavând trepte, pe cari să se urce, săriau cum puteau și făceau glume. Unul din acestia a zis, că dacă domnului fișolgăbirău i-ar trece prin minte să închidă chiar și ușa cancelariei, — el se va

slobozi prin acoperiș ca slăbănogul din scriptură. Astfel cu greu va isbuti d-l fișolgăbirău să înșelăneze pe Românașii noștri dela sfătuitoarea lor română.

Ciudate borobațe mai inventează administrația noastră în secolul XX.

Nu-și lasă popa. Calvinii din Cluj aveau un popă, bun orator și cu mare trecere la credințioșii săi, pe care îl chema Irsay Ioșef. Frumoasă e oratoria, nu-i vorbă, dar atâta nu-i destul pentru-ca cineva să fie popă după inima lui Dumnezeu. Mai trebuie și o viață nepătată și purtări frumoase. Irsay pe acestea nu le avea. Ce o fi făcut el în ascuns, treba lui, dar a fost un lucru, care n'a rămas în ascuns, ci a fost pertractat pe la judecătoria. Popa Irsay a avut relațiuni cu nevasta unui colonel. Colonelul era în Bosnia, iar nevasta în Cluj. Și era cu mintea slabă această femeie, iar Irsay a profitat de slăbiciunea ei și i-a stors câteva mii de coroane cu înșelăciunea. Constatându-se aceasta, mai marii bisericei calvinești l'au lipsit pe Irsay de slujbă. O parte mare din credințioșii calvinii nu vreau însă să se lase de Irsay. Mai multe sute au declarat că dacă nu li-or pune îndărăt pe Irsay în timp de 3 luni, ei își vor părăsi legea. Iar până atunci vor ținea slujba bisericească în șura unuia din credințioșii Clujeni, cu numele Tarkanyi Ferencz.

Lupta mortală între Români și Italieni în America. În Somerdale (Ohio) lucrează la drumul de fier vre-o 35 Români și 15 Italieni. În ziua de 12 August, italienii fiind în stare de beție au început ceartă cu Românii. Un Italian a vrut să taie gâtul Românului Petru Stîrp. Doi frați ai lui Stîrp au sărit și cu o lopată l'au culcat la pământ pe Italian. Un alt Italian a împușcat atunci cu revolverul pe fratele mai mare Nicolae Stîrp, ceea-ce văzând fratele mai mic Iordan Stîrp, a împușcat și el 3 Italieni. El a fost prins și după legile americane probabil va fi osândit la pedeapsa cu moarte. Fratele mijlociu a fugit. Știrea aceasta o serie corresponsentul pin Somerdale al ziarului »Românul« din Cleveland, d-l Cornel Lazar.

Casa Națională a Românilor din America. În 17 August s'a ținut o adunare hotărându-se constituirea unei societăți anonime pe acții (200 acții à 100 dolari) pentru întemeierea unei case naționale. Biserica română gr. cat. după cum spune »Românul«, a hotărât să cumpere 100 acții, iar pentru rest s'au angajat tot oameni cinstiți, cari își vor plasa mai bine banii decât la bănci, căci acțiunea în răstimp de un an va avea valoare de 300 dolari.

Sfințirea bisericei din G. Gârboiu s'a săvârșit la 12 August cu mare pompă de I. P. S. Sa metropolitul Dr. Victor Mihalai asistat de canonicii Dr. Bunea și Dr. Szmigelski. I. P. S. Sa a fost așteptat la gara Surduc de o mulțime mare de preoți și credințioși în frunte cu protopopul Jovian Andrei. În Gârboiu s'a ridicat o poartă triumfală cu inscripția: »Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului«. Metropolitul a rostit după evanghelie o cuvântare, iar după liturghie a cuvântat protopopul Hațieganu din Cojocna. A cântat un cor puternic de teologi din Arhidioc

cesa și din diecesa Gherlei sub conducerea d-lui profesor de canto Papiu din Blaj. La banchet au rostit toate Metropolitul, canonicul Dr. Bunea, deputații Dr. Mihali și Dr. Vajda-Voevod, protopopii Iov. Andrei și V. Pop. — Seara s'a dat bal sub patronajul doamnei Elena Dr. Vajda.

Din Baia mare se anunță, că episcopul Gherlei a numit administrator al protopopiatului Baia mare pe d. Ioan Nistor preot în Baia-Sprie. Acest protopopiat a fost administrat de ani de zile de către venerabilul și de toți iubitul nestor al clerului din acele părți, părintele Avram Breban din Mociră. Înlocuirea părintelui Breban prin acest Nistor, a produs un re-sens general în acele părți. Părintele Nistor este nepotul episcopului din Gherla..

Ziar grecesc în Săcele. Alcibiade Sardelli, grecul expulsat din România, care locuște de mai mult timp în Cernatul Săcelilor, după cum aflăm din »Br. L.«, va scoate în curând ziarul său »Iris« în noua tipografie din Cernatu. Ziarul va avea un tiraj de 2700 exemplare.

Despre adunarea despărțământului Sătmăr-Ugocea al Asociațiunii ținută la 12 August în Borlești n'am primit nici o dare de seamă. Atâta știm din »Gazeta« din Șimleu, că părintele Alexa Pop din Săsarî a rostit o predică cu avânt oratoric, pe care numita »Gazeta« a început să o publice la foileton.

La petrecerea de vară din Mediaș ce s'a dat la 12 August a. c. în scop cultural s'au făcut mai multe oferte benevole, pentru cari în numele comitetului d-l advocat Dr. Dionisie Roman mulțamește prin publicitate generațiilor contribuenți. Aceștia sunt: Atanasie Popovici Mediaș 19 cor., Dr. Alex. Morariu advocat Ibașfalău 9 cor., Eug. Bian notar Făget 7 cor., Dr. Romul Băiliu adv. Dsmărtin 5 cor., Romul Mircea prot. or. Mediaș 4 cor., V. Langa inv. or. Dărios 2 cor., I. Moldovan prot. gr. c. Mediaș, Marian Péculea preot gr. c. Stenea, Aug. Istrate preot gr. or. Idiciu, Galea N. preot gr. c. Hundort, G. Tufau, Tatârlău, Romul Russu notar Tatârlău, Familia Doctor, Hejjasfalva, Ieronim Mircea notar, Ibișd. sās. Marcian Calutiu c. adv. Dsmărtin X. Y. câte 1 cor.

Medic militar. D-l Eugen Curia, doctor în medicină, locțiitor de medic asistent la școala de aplicație medico-militară a fost numit medic militar activ (Oberarzt) în armata c. și r.

Pentru masa studenților români din Brașov sau predat prin d-na Hareti D. Riscanu născ. Rusu 100 cor. dăruite de repausata d-sale mătușă Iulia Androne. — Fie vecinică amintirea marinimoasei binefăcătoare. — Direcțiunea școalelor medii gr. or. române.

Avis. Măne, Vineri, la oarele 6 p. m. repetiție cu membrii reuniunii rom. de cântări din Brașov. (Damele și domni la olaltă.)

Damele engleze nu folosesc nici odată cremă pentru față, decât lapte de castraveți, care se capătă în farmacia lui C. Balasa, calitate veritabilă englezească. Cos-

În sufletul amărât al voevodului se infiripa deja mândrul vis de gruparea tuturor Românilor sub un singur steag curățirea pământului de haitele turbate ale năvălitorilor Tătari și întemeierea unui stat mare și puternic între Dunăre și Carpați. Dăruind pământurile rămase pustii, el își zidea aci în munți cetăți neperitoare din piepturile vitejilor Români, legați pe viață și pe moarte de Domnul lor, prin în-doitul sentiment de iubire și recunoștință, legați de pământul țării, prin iubirea de moșie pe care cu prețul vieții lor aveau s'o apere de ori-ce cutropire, în lungul șir al veacurilor...

Trecea Negru-Vodă dincolo în Făgăraș, în vechiul său cuib românesc, nu ca un biet pribeag, ci ca un viteaz care se duce să-și adune ostașii risipiți, pentru a se repezi ca un trăsnet asupra păgânilor cari-i prădau și-i pustiau țara.

Mai aruncându-și din vârf o ultimă privire spre locurile dragi, de care silit era acum să se despartă, Negru-Vodă și ai săi zăriră o vâlvătae mare înălțându-se departe. Era cuibul său de vultur, era scumpa lui cetate, căreia sălbatecii Tătari îi dăduseră foc de ciudă că le scăpase prada din ghiare.

Legenda spune mai departe că pe Doamnă a podidit-o plânsul la vederea acestei privescătoare dureroase. Plânsul ăsta i-a fost spre peire căci fiind mai dinainte bănuită că ar fi îndrăgostită cu mai-marile Tatarilor, care căuta de mult pe Negru-Vodă să-l omoare ca apoi s'o iea de soție, nu i-a mai trebuit altă probă Domnului, în sufletul căruia se svircolia mereu șearpele bănuielei. La vederea lacrimilor ei i se limpeză, ca prin farmec, toate câte până aci plutiseră în ceața nepătrunsă... Ca la lumina unui fulger, Negru-Vodă își aminti că într'o bună zi Doamna'l întrebase așa ca diu senin, că din care parte se teme el mai mult că ar putea fi înfrântă strașnica lui cetate. Și el, nebănuind nimic rău în această întrebare a soției, i-a încredințat îndată — ca odinioară Samson Dalilei — unde stă secretul țării și tot de odată și al slăbiciunii lui, arătându-i cu degetul spre Pleașa punctul înalt numit până azi »La turnuri«, de unde Tătarii se și pregătiseră să isbească cetatea pe neașteptate și să-l curețe de nu venea la timp săgeata salvatoare.

În plânsul soției bănuite, Negru-Vodă ceti părerea de rău, nu pentru arderea

cetăței, ci pentru că nu i-a isbutit trădarea.

„În flacări să piei și tu, cum pier cetatea de vale“ — atât a mai putut rosti el, în turburarea mâinii deslănțuite ca un uragan năpraznic..

Se află dincolo de hotar, cum tulsești din Capra, în mijlocul unei păduri întunecoase, o poiană frumoasă, căreia oamenii îi mai zic până azi »Poiana Doamnei«. Aci, — spune legenda, Negru-Vodă a desbrăcat pe Doamnă de vestmintele ei și a înmărcat-o într'o cămașă muiată în ceară topită, apoi i-a dat foc și a plecat...

Aci se încheie și bătrâna legendă, care fiind moștenită din tată în fiu, trăește de veacuri în mintea locuitorilor de prin satele vecine cetăței lui Negru-Vodă.

Prof. V. Gr. Borgovanu.

Despre Africa.

(Notițe compuse de Pavel Rotariu, advocat în Timișoara, din operele lui Henry M. Stanley).

(5)

— Urmare. —

Despre riul Nil.

Acest riu este cel mai grandios care există pe suprafața pământului, nu numai

pentru cursul mărimea și estensiunea sa, ci și pentru bunătățile cari le revarsă asupra țărilor prin cari curge. În deosebi Egiptul (de jos), unde acest maiestos riu formează o deltă grandioasă, are numai și numai Nilului să mulțamească existența sa. Fără apele și inundațiile acestui riu, Egiptul ar fi o pustietate lipsită de orice fel de vegetație, căci numai apele riuului Nil, cari toamna se revarsă peste toate câmpiile Egiptului, aduc fertilitate pământului și fac ca să rodească într'un mod de tot îmbelșugat câmpiile, pomii și livezile Egiptului.

Grandoarea acestui riu și mirozeniile lui au impus totdeauna omenimei, care a trăit pe țărmuri și teritoriul lui, dar nimeni nu știa cum să-l esplice. Îndeosebi izvoarele, respective originea lui unde izvoară? de unde vine? — era un misteriu mare și necuprins de mintea omenească și de aceea încă pe vremurile înainte de Christos, ca și după nașterea lui Christos, omenimea toată era chinată de curioșitatea de a afla pozitiv originea, respective izvoarele acestui râu divinizat. S'a scris în această privință o literatură întreagă. Cartografi au făcut sute și mii de hărți (mape) referitoare la izvoarele acestui riu.

metic nevătămător și cu efect, care face să dispară de pe obraz după 2 sau 3 folosiri pistruiele, sgrăbunțele și alte necurătenii și imprimă feței un teint tineresc. Pe fiecare sticlă se vede numele Balassa. Sticla 2 cor. Săpun de castraveți veritabil engl. 1 cor. pudră 1 cor. 20 b. Se capătă în farmacia. Se trimite cu poșta de farmacistul C. Balassa Budapesta Erzsébetfalva.

O glumă nimerită. Foaia kossuthistă »A Nap« delă 30 Aug. n. scrie sub titlul »Cum se face asta?«: »Am avut pân' acum în timpul de față: fraternizare ceho-maghiară; fraternizare croato-maghiară; fraternizare sârbo-maghiară; fraternizare italo-maghiară și fraternizare polonă-maghiară.

Și totuși când vine rândul a se da pe față frățietatea și amicitia, Maghiarul rămâne singur.«

Manifestațiunile antigrecești din Galați.

Alaltăeri, Marți, s'a ținut la Galați un meeting antigrecesc, urmat de o manifestațiune de stradă, în timpul căreia s'au produs regretabile disordine și turburări. Ziarele bucureștene spun, că vina acestor disordine ar purta-o în primul loc administrația orașului, care a încercat să zădărnicească ținerea meetingului.

Meetingul s'a ținut la oarele 4 p. m. și a fost prezidat de avocatul C. Buzdugan. De la început spiritele celor întruniți erau agitate, deoarece se lățise vestea, că Grecii din Galați au amenințat cu moarte pe Românii, cari vor îndrăzni să manifesteze contra lor. După rostirea mai multor vorbiri s'a votat o moțiune, prin care se cere expulzarea în masă a Grecilor și se condamnă complicitatea grecomanilor, cari conduc autoritățile galațene.

Manifestanții în număr de peste 2000, cu muzica în frunte au pornit apoi dealungul stradei Domnești. Huiduielile și fluierăturile la adresa poliției și a prăvăliilor grecești se auzeau la o mare distanță. În fața locuinței Drului Frangopol manifestații au dat jos firma și au spart geamurile, bombardând locuința cu pietre. Manifestanții s'au îndreptat apoi spre conzultatul rusec, unde au huiduit. De aci, mulțimea întărită și mai mult de atitudine poliției a devastat toate prăvăliile grecești ce le întâlnea în cale, între cari restaurantul Vretos, magazinul Manțoros, apoi la doctorul dentist Carairopol, la Georgiadi, la Luca Saris, la Ghillis, Georgiacopol, la doctor Miras, la comerciantul Mellas.

În dreptul bisericii grecești primul procuror Sărăteanu, a rugat pe manifestații să înceteze cu devastările. Studentul Covată a rugat asemeni pe manifestații să nu compromită cauza; manifestații plecând însă înainte, au spart geamurile la cofetăria Universală, la restaurantul Suré, la magazinele de haine, Vio-

latos și alături de Waldmann, atelierul Simionovici, tipografia Dimitriadi, magazinul Schencher, hotel Papadopol, hotel Speranța, etc.

Demonstrații au trecut apoi în str. Portului, unde au devastat cu furie magazinele și birourile Luca Sari, Calavrezos; la fabrica de rahat și bomboane au pătruns în interior stricând marfa; apoi s'au dus la cafeneaua Magazinierilor, la biuroul Laiso, la agenția Courdgi, la biuroul Martin, la cafeneaua Panelinion și biuroul Kirichides pe cari le-au devastat.

Manifestanții s'au îndreptat apoi spre debarcader, de unde studenții s'au imbarcat, în sunetele imnului »Deșteaptă-te Române«. În oraș panica printre Greci e natural — foarte mare.

Atentatele din Rusia.

În Rusia sunt din nou la ordinea zilei atentate. La alt loc al foaiei noastre vorbim despre situațiunea din Rusia și despre groaznicul atentat ce s'a săvârșit Sâmbăta trecută contra ministrului președinte Stolypin. Iată ce povestește însuși ministrul Stolypin despre acest atentat:

»Mă aflam în camera de lucru când auzii că în salonul de recepțiune se vorbea foarte tare. Voi să văd ce s'a întâmplat și deschisei tocmai ușa ce dă în acest salon, când o teribilă explozie se produse. Primul meu gând fu la soția și copiii mei. Un moment lui ca împietrit de teamă și văzui cum balconul etajului al doilea, pe care se aflau cei doi copii ai mei cu o bătrână servitoare, căzu în adâncime. Eu rămăsei teafăr, deși explozia îmi aruncă în cap o călimară.

»După cum s'a constatat mai târziu ofițerul de serviciu nu voise să lase pe cei doi atentatori deghizați să intre în casă, de oarece casca lor era nereglementară.«

Luni s'a săvârșit un alt atentat în gara din Peterhof. O tânără fată a ucis cu cinci focuri de revolver pe generalul Minn. Fata, la care s'a găsit un pasaport ce suna pe numele Sofia Larinov din Pensa, a fost arestată.

Ea are o înfățișare foarte distinsă. Dusă la poliție ea avu o atitudine foarte liniștită și a spus: »Am făcut și eu ceva pentru libertate. Ceea ce a atras atenția autorităților este faptul că la arestarea acestei atentatoare public nu a venit, ca de obicei, în ajutorul poliției, ci a privit indiferent. Mulțimea a primit chiar cu satisfacție știrea despre uciderea generalului Minn.

Din Varșovia se telegrafiază că în aceeași zi a fost ucis cu patru focuri de revolver generalul Vontjartjarszky de un tânăr necunoscut.

Vontjartjarszky eșise la plimbare neînsoțit de nimeni într-o trăsură cu doi cai. El era în genere privit cu simpatie, pentru că era unul din aceia, cari și-au exprimat convingerea, că mișcarea revoluționară va trebui în cele din urmă să reușească. Trăsura în care se afla era deschisă, deși ploua tare. De odată un tânăr se ivi dinspre piața Alexandrowska și trase

un glonte în pieptul generalului. În același timp alte patru focuri fură trase de pe trotuar și generalul căzu mort.

In același timp sosesc știri amenințătoare din Odessa, unde s'a dat alaltăeri o adevărată luptă între manifestații și miliție. Au fost 81 lucrători morți și 250 răniți. Dintre soldați au căzut 10 oameni.

ULTIME ȘTIRI.

Lipova, 30 August. Eri s'au sfârșit serbările aranjate din incidentul adunării generale a fondului de teatru român. În ședința a doua, care a ținut de la oarele 10—1 p. m. s'a cetit raportul comitetului și s'au prezentat rapoartele comisiunilor alese în ședința de Marți. Este de relevat însuflețirea, cu care s'au înrolat Bănățenii sub drapelul societății pentru fond de teatru român. S'au înscris trei membri fondatori cu taxa de câte 200 cor. (institutele »Lipovana«, »Mureșanul« și protopopul Dr. Fulici), 14 membri pe viață cu taxa de câte 100 cor. aproape 60 de membri ordinari și mai mulți ajutători. S'au încasat cu totul taxe de membri în sumă de peste 3000 cor. În ședința a treia de după amiază s'au primit toate propunerile comitetului. Petrecerea cu dans aranjată aseară a succes splendid, participând o lume imensă.

Petersburg, 30 August. Face mare senzație scrisoarea adresată de către guvernatorul Koronew fostului deputat în Dumă, Kasimir Karajew. Guvernatorul spune în scrisoarea sa următoarele: »Țăranii ruși au primit Duma cu multă bucurie, fiind-că de la ea așteptau o îmbunătățire a sortii lor. Când au văzut însă că Duma nu poate să lucreze nimic, atunci au început turburările agrare. Acum țăranii văzând că sunt cu toții neglijați, au început să se dedea la excese contra regimului și nu există decât o singură cale de scăpare: rezolvirea chestiunii țărănești.

Berlin, 30 August. »Berliner Zeitung« află din izvor pozitiv că atentatorii la viața lui Stolypin sunt doi ofițeri de artilerie, cari făceau parte din comitetul revoluționar. Același ziar aduce știrea că ministrul de războiu a hotărât să se întreprindă o anchetă la corpurile de trupă din Petersburg, pentru-ca să se găsească, cari ofițeri sunt în legătură cu comitetul revoluționar.

Petersburg, 30 August. Ziarul »Novoje Vremja«, ale cărui articole sunt inspirate, într'un articol susține că împăratul Wilhelm și regele Eduard vor interveni pentru restabilirea ordinii contra socialismului și anarchismului, ca nu cumva din Rusia să se răspândească și în alte țări.

Adunarea

despărțământului XII (A. Iulia) al Asociațiunii în Teiuș și producțiunea dată cu acest privilegiu.

Duminecă în 12 August n. și-a ținut despărțământul XII al Asociațiunii ce stă sub conducerea pricepută a protopresbiterului Teculescu, adunarea anuală în biserica greco-cat. din frunțașă comună Teiuș. În toate privințele adunarea a fost la înălțime.

După cuvântarea presidială potrivită vice-președintele despărțământului*) E. P. Bota cetește raportul anual al secretarului, din care reiese, că activitatea comitetului n'a fost în anul esirat o activitate la suprafață, ci mai mult o activitate de consolidare internă în centru, ca bază solidă pentru munca din viitor. Precizarea programei făcute de altcum după exemplul despărțământurilor, cari de mult lucrează mai intensiv, a fost foarte bine primită de publicul destul de mare de popor și de inteligența din Teiuș și împrejurime. Cu deosebire s'a accentuat dorința de a oferi poporului din despărțământ roadele intuițiunii unui schiopticon.

Protopopul Aiudului I. Maior recensând raportul spune că toate proiectele și întreg raportul dau dovadă despre sringuința comitetului cercual, însă dânsul e pentru o purcedere mai practică: e pentru instituirea cu ori ce preț de agenturi, un mijloc, pe care dânsul în decurs de 21 de ani, de când stă în serviciul Asociațiunii l'a aplicat cu folos.

Numai decât se declară constituite 2 agenturi: una pentru Teiuș sub președ. d-lui învățător C. Crișan, iar cealaltă pentru Aiud și împrejurime sub președ. d-lui protopop I. Maior.

Un act plăcut a urmat apoi când, dându-se cetire unei cereri prezentate de preotul Aur. Marcu, prin care 13 bărbați se roagă să fie primite comunele Drimbar Dumitra, Henig și Straja, cari până acum au fost extra-muros, în sinul despărțământului XII, se hotărăște între vii urale incorporarea acestor comune.

Asemenea se hotărăște ca pe viitor să se însemne în convocător toate comunele cari se țin de cerc.

După o pauză de câteva minute, în care se înscriu membrii noi și se censurează diferitele rapoarte, urmează 2 disertațiuni:

1. Cea a doctorului I. Bălan despre beuturile alcoolice, disertațiune întemeiată pe date sigure și ținută într'un limbaj priceput de tot natul. Se hotărăște să se în-

*) Doi membrii tineri din comitet, secretarul Dr. C. Velicanu și cassierul Dr. R. Pața au lipsit.

însă firește toți numai în teorie, pe dibuite și pe cum fi inspira fantazia minții lor, dar nici unul — nu a găcit adevărul pentru că până la Stanley, nime nu ia văzut originea și izvoarele cu ochii săi proprii.

Și aceste izvoare — lucru admirabil — nu puteau fi nici odată descoperite prin călătoria pe apă, ci numai prin călătoria pe uscat. Pentru că deși Nilul este altă dată de 1000 de metri de lat, la unele locuri de peste 100 de metri de adânc, deci navigabil cu ori-ce fel de corăbii și chiar cu vapoare, totuși nime nu poate străbate pe el până la izvor, din cauză că la mai multe terase (locuri) se sloboade de la uimitoare înălțimi așa, că nici un fel de corabie nu poate urca la terasa de sus.

În descrierea excursiunilor sale »Im dunkelsten Africa« Stanley decopiează, satirizându-le mai multe mape din vremurile bătrâne, făcute spre a arăta izvoarele Nilului, cari însă sunt fantazii goale. Iar din epurile scriitorilor vechi citează o sumă de »constatări apodictice«, cari însă nu sunt decât ipoteze false.

Mohamed »profetul lui Dumnezeu«, a susținut că »Nilul izvorăște în grădina

raului« și zicea: »Dacă voiți a vă convinge despre asta, cercetați pe locurile unde se revarsă frunzele cari le aduce în apele sale și vă veți convinge că acestea sunt din grădina raiului«.

Alții susțineau că oceanul aruncă apele sale pe sub pământ la cutare distanță, din care apoi răsar și se varsă mai departe.

Stanley susține că la anul 1889 a descoperit izvoarele riului Nil, pe cari le-a văzut și urmărit cu ochii săi și a legiunei sale în muntele numit:

Ruvenzori alias »Regele norilor«,

pe care-l descrie precum urmează:

Numele »Ruvenzori«, este numele ce-l dau muntelui popoarele incoline (sălbatic) cari locuiesc pe el și în jurul lui. Scriitorii vechi îl numesc »Montes« sau »Mons lunae« (Mondgebirg), alții i-au zis »Drackenbergl«. Arabii, cari încă au scris despre Nil, numesc muntele »Djebel Cumr« ori »Gumr« ori »Kammar«. Trebuie că multe secole au trecut de când va fi fost văzut acest munte de cineva, care aștiut a-l descrie și vor mai trece mulți ani până când îl va vedea alt om cu graiu englezesc. Linia Nilului rămâne pentru

mai mulți ani de tot nepracticabilă, căci avangarda poporului (sălbatic) numit Maniema, se lățește și se constituie într'un fel de armadă, care nimicește, ucide tot ce înaintează spre partea de nord și ost a muntelui, iar expediții cu armată număroasă nu vor afla mijloace de existență. Sălbăcia și mulțimea popoarelor »Varasura« și »Vanioro«, prevestesc cum-că prin Toro nu va putea străbate (spre munți) decât numai o trupă considerabilă, iar străbaterea pe celelalte părți: prin Uganda, Uddu și Ancori apoi spre partea de est, va întâmpina greutăți și mai mari.

Muntele Ruvenzori stă cam 300 de zile în an, de la brâu în sus acoperit de nori grei negri astfel, că colosala lui coroană în acest restimp al anului nu este văzută de nime, nici din apropiere. De aceea nu e de mirat, că exploratorii Sir Samuel Becker, Gessi Pașa și Mason Bei, cari au umblat înainte de noi, nu l'au găsit, nici nu l'au văzut.

În luna lui Decembrie 1887, când ne-am apropiat de lacul Albert, de pe muntele Pisgah ni-s'a deschis o vedenie admirabilă, spre o lungă catenă de munți acoperită până la vârf de păduri și aveau — după părerea noastră — o înălțime de

2100—2450 metri, de la sud-ost spre sud. Când ne-am întors de la lac, în aceeași lună ni-se iviră pe neașteptate două globuri de munte enorme, cari după părerea noastră aveau o înălțime de 3050—3650 de metri. Le-am dat numirea de globuri gemene și le-am considerat ca notă caracteristică, fiind-că vederea lor a deșteptat în noi presupunerea, că în apropierea lor sau în sinul lor vom da de o țară interesantă.

La anul 1888, în luna lui Aprilie, când a doua oară m'am reintors la lacul Nianza (Albert), nu am mai văzut globurile gemene, dar lucru minunat, la 25 Mai 1888, când ne depărtasem abia două oare de lac, ni-se arată un monstru de munte acoperit cu zăpadă, pe compas era 215° care la mijlocul său, o distanță cam de 50 km. de lungă, avea înfățișarea unui cvadrat acoperit cu nea (zăpadă), aflându-se la mijloc între doi munți de o înălțime cam de 1500 m. și cam 50 de km. de îndepărtați de el.

(Va urma).

inteze secțiunii științifice spre cenzurare și eventual publicare.

2. Disertațiunea învățătorului Bota din Cetea despre datorile părinților către fii, în care prin pilde frumoase și multe, poate chiar prea multe, se arată influința creșterii asupra copilului.

După-ace apoi se cetește lista membrilor noi, care e aproape multămitoare, și după-ace se aleg delegați pentru adunarea generală de la Brașov în persoana d-lor Stefan Crișan, proprietar mare și a inginerului Târnaveanu se încheie ședința.

Seara la oarele 8 s'a ținut o producțiune mixtă pusă la cale de zelul doctorului I. Bălanu și al agilului învățător Cornel Crișan.

Această producțiune, prin acuratețea cu care s'au executat toate punctele, s'ar putea număra între cele mai reușite producțiuni de diletanți din Ardeal.

Ar fi prea multă vorbă dacă după merit a-și tracta toate punctele din programă în detalii. Ci să le împărțim toate în două rubrici: *muzică și declamațiune*.

Dacă a succes *partea muzicală* — și a succes bine — meritul e al domnișoarei N. Brătianu, absolventă de conservator, o sopranistă cu timbru duos, mai de parte a talentatului tânăr N. Brătianu, care atât prin virtuozitatea-i în violină, cât și prin baritonu-i sonor, cari talente vrea să și le desăvârșească la conservator, ne face să-l primim ca pe un fiitor reprezentant chemat al artei române.

În predarea atât a fantaziei de Ricken, cât și a propriei compoziții („Dorurile mele n'au întru chipare“ de Goga) d-l Brătianu a fost acompaniat de valorosul nostru compozitor A. Bena, care cu bunătatea-i cunoscută a venit dintr'o depărtare destul de mare anume spre acest scop.

„Partea dramatică“ a producțiunii a succes tot atât de bine, ca cea muzicală. A fost o idee bună din partea comitetului aranjator să invite pe alesul fondului de teatru, d-l Titu Moraru să ia un punct măcar din frumoasa programă a producțiunii. După declamarea cu o pătrundere și virtuositate, ce se mărginește cu desăvârșirea, a poeziei lui Goga „Oltul“, d-lui la insistența furtunoasă a publicului, ne mai dă plăcerea să auzim și declamarea drăguței idile românești „Dorința“ de același autor.

Urmează apoi comedia lui Labiche „Pentru ochii lumii“, care a fost predată foarte bine. În deosebi domnișoarele Eliza și A. Danilă și Maria Rațiu au predat cu foarte multă fineță rolurile ce li-s'au încredințat.

Producțiunea a avut și succes material îndestul, după-ace a participat lume multă. S'au făcut următoarele contribuiri peste taxă:

D-l Mihail Klein 6 cor. Câte 4 cor.: d-na Ianka Balogh și d-l I. Roșu, câte 3 cor. d-nii Emil Vlasi și Krengel; câte 2 cor. d-nii Ioachim Totoianu, Simeon Salomon, Partenie Crișan, Basiliu Pap, Iosif Imre, George Pap, David Salomon, Iosif Szabo și Efreim Rațiu, câte 1 cor. d-nii: Ladislau Pal, Amos Frâncu, Roșianu, Enea P. Bota, Dr. Aur. Sava, Hagia, Andreiu Patachi, Dr. Bălan, ing. Negruțiu, I. Rațiu, Axente Milea, Sârbu, Alex. Patachi, Nicolau Toth, Darvaș și Eugen Radu, iar d-l G. Spătacean 60 de bani.

După producțiune a urmat dans vesel pân' la revărsatul zorilor.

Aurică.

Avis.

Onorații oaspeți, cari doresc a lua parte la adunarea generală a Asociațiunii ce se va ține anul acesta la Brașov, în zilele de 8(21) și 9(22) Septemvrie, sunt rugați, ca — pentru îngrijirea de cvartire — să se anunțe la președintele comisiei de încvartirare d-l Nicolae Bogdan, prof. str. Caterinei 15, cel mult până în 28 Aug. (10 Sept.)

Totodată se aduce la cunoștință, că comitetul poate va fi silit să angajeze și cvartire, cari vor trebui plătite. De aceea

on. oaspeți sunt rugați, ca la anunțare să se declare, că la caz când nu se vor afla cvartire gratuite li se pot angaja și cvartire cu plată, rămânând în grija comitetului ca prețurile să fie moderate.

Reuniunea

Învățătorilor români uniți din Archidieceză.

De lângă Mureș, August 1906.

Despărțământul vicariatului „Făgăraș“, și-a ținut adunarea de toamnă în comuna Sevestreni, unde învățătorul din localitate Galacteon Ganea a ținut o lecție practică din intuițiune în limba română și maghiară despre: „Legumele de bucătărie și în special varza (curechiul)“ și a disertat învățătorul din comuna Săsciori Ioan Cocișiu despre: „Problema educațiunii“, iar învățătorul din comuna Șinca veche Eustachie Crișan a citit schița biografică, a repausatului învățător Demetriu Bulicrea.

Adunarea de primăvară s'a ținut în comuna Comana-inferioară, cu care ocaziune s'a făcut examenul cu elevii școlii din localitate. A disertat învățătorul din loc Ioan Pop din „Pomologie“, iar învățătorul din comuna Vad, Octavian Pop, despre tema: „Cum să se tracteze piesele din cartea de cetire?“

Despărțământul acesta se poate lăuda cu cei mai mulți membrii fondatori din toată archidieceza Albei Iuliei, — anume sunt înscrși și au achitat taxele de membrii fondatori: Repausatul George Boeriu fost locotenent c. și reg., Ioan Boieriu, paroch în Vad, Valeriu Comșa, paroch în Copăcel, Ioan Fulicea în Șinca veche, Iacob Macaveiu, paroch-vicar în Făgăraș, Damaschin Mesaroș, proprietar în comuna Sebeș, Iacob Popenețiu, protopretor cercual în retragere din Veneția inferioară, repausatul vicar foraneu Basiliu Rațiu, George Repede, paroch în Homorod, Ioan Bastea, paroch în Cincul-mare, Ioan Bunea, paroch în Vad, Maximilian Recean, paroch în Vaida-Recea, Alexandru Șerban, paroch în Voila, Valeriu Dâmboiu, paroch în Sebeș, Traian Herszenyi, notar cercual în Iași, Valeriu Negrea, paroch în Pojorta și Ioan Bica, notar tot acolo; cu totul deci 17 inși, un număr cu care nu se poate lăuda nici despărțământul Blajului, sediul arhiepiscopiei noastre! Merită recunoștința noastră a întregii învățătorimi din archidieceza numiții domni membrii fondatori, cari cu taxele lor de câte 40 cor. au augmentat în mare măsură fondul general al reuniunii noastre.

Eu așa cred, cumcă mai ales parochii din vicariatul Făgărașului și-au achitat în picnic rând obligamentul lor național. Deie atot puternicul Dumnezeu, ca să aibă cât mai mulți imitatori și din alte părți.

Despărțământul Făgărașului are 34 membrii ordinari, între cari este și d-l Ioan Micu, paroch în Sevestreni, — a vărsat sub titlul de taxă dela membrii ordinari în anul 1904/5 50 de coroane, în anul 1903/4 nimica, iar în anul 1902/3 95 cor. Dacă luăm de bază numărul 34 al membrilor ordinari, anual trebuie să între dela ei 134 cor. în trei ani 402 cor. au intrat însă numai 145 cor. deci e în restanță în acești 3 ani din urmă cu 257 cor. ceea ce sperăm, cumcă în scurt timp se vor încasa.

Mureșanul.

Convocare.

Neputându-se ține prima adunare gen. din lipsa numărului recerut de membre, adunarea generală extraordinară a Reuniunii fem. rom. din Brașov se convoacă acum a doua oară pe ziua de 24 August (6 Septemvrie la 3 oare p. m. în sala cea mare a gimnaziului român.

Rugăm pe doamnele membre să ia parte la adunare cu atât mai tare, că obiectele de pertractat sunt de mare însemnătate pentru Reuniune, anume:

a) primul obiect este apretierea planurilor de zidire pentru Internatul reuniunii.

b) al doilea este alegerea de directoră pentru Internat.

Dar e bine să fie membrele reprezentate în număr cât se poate de mare și de aceea ca să nu decidă în asemenea caz

cauza numai 20—30 de membre, ceea ce de astădată ar trebui să se întâmple dacă nu s'ar prezenta, deoarece în sensul §-lui 10 din statute în adunarea convocată pentru a doua oară, decisiunile se iau cu membrele prezente fără considerare la număr.

Brașov, în 16(29) August 1906.

Ioan Lengeru, secretar. Elena Sabudeanu, presidentă.

Bibliografie.

Aviz. *Abcdarul* scris de mine pe baza metodei sunetelor vii, care a fost călduros apretiat prin recenziunea prof. Dr. Pipoș, se află la tipografia diecezană, Arad, Batyani u. 2 sz. cu 40 fileră exemplarul, iar *Instrucțiunea metodică* cu 80 fileră exemplarul. Tabelele de cetire se află însă numai la subscrisul cu 5 (cinci) coroane garnitura, plus 72 fil. porto. Tot la Arad sunt și celelalte scrieri didactice ale mele, între cari și *Curs practic de limba maghiară*, care este unicul curs care cuprinde elemente din aritmetică, geografie, istorie și constituție, cu 60 fil. exemplarul. Compoșul mare, 13 Aug. 1906. Iuliu Vuia.

Din America.

O lămurire.

Erie Pa, în 20 August 1906.

Stimate d-le Redactor!

Mi-s'a dat ocazie să cetesc în coloanele răspânditei d-voastră Gazete o corespondență din Clev. Ohio, la care răspunde în nr. de Duminecă al acestui ziar on. părinte Moise Balea.

Subscrisul mă simt obligat a face o lămurire publicului interesat și în special Românilor din Statele americane. Căci ca Români cari nu ne rușinăm a purta gloriosul nume moștenit dela Traian, ori unde ne-ar arunca soartea fatală, suntem datorii a ne sprijini unul pe altul și a ne feri de indivizi suspecti. Ivindu-se aceștia între noi, lucrează sub masca românească umplându-și pungile cu banul nostru saltat de sudoarea muncii grele, aproape de nesuportat. Așa că poporul român fiind mai încrezător ca ori care, suferă aproape fără ca să știe, dizordine morale și materiale, întocmai cum suferă stânca de granit vecinicele lovituri ale mării.

Voiu urma a vă scrie și documenta numai purul adevăr despre întâmplările petrecute între Români din sus numitul oraș și respectivul G. Lugoșan.

Sunt aproape 3 ani de când cunosc pe numitul. Dar ce-i drept nu știu să se fi numit Lugstein. Dacă va fi întrebuintat prin România acest nume nu pot să știu.

Dară faptul regretabil este că d-sa a dezertat de sub flamura solidarității și disciplinei noastre naționale, dovadă că-i membru activ la „Arbeits-Verein“, societatea socialdemocraților din loc, fapt, care nu-l poate indemnă să-i facă nici un bine Românilor și mai ales societății al cărei președinte este.

D-lui susține morțiș că-i din tată român și mamă germană, dar aceasta și mai mult dovedește, că la leagănul d-sale nu s'a cântat dulcea doină românească.

Mai adaug că el răspunde la 3 națiuni: Neamț, Ungur și Român. Numai când s'a înrolat în societatea română a fost cunoscut spre mirarea celorlalte națiuni.

Nu știu cum se pot aduce servicii bisericice din partea unui atare socialist înfocat, când știut este de toată lumea, că în fruntea programului socialist stă dărămarea bisericilor și a religiunii, prin urmare d-l Lugoșan și-a luat de mult adio dela calea bisericeii.

El face propagandă și nu lasă Români să aboneze foi românești și chiar societatea nu adăpostește nici un ziar românesc fiind condusă de d-lui. El zice că atare foi naționale spun numai minciuni. Oare colecțiunea d-lui de cărți din biblioteca socialistă spun adevărul?

Cred că dacă părintele Balea vedea numitele cărți, nu-l lua în apărare.

De aceea poate înțelege ori cine, că d-l Lugoșanu vrea să ție pe Români în întunec cu d-sa să poată apoi pescui în sec cum îi place, dar au trecut timpurile când se făceau scotelele pe răvaș. Astăzi Românul își împarte singur cașul fără ca să aibă lipsă de cotoi.

Aproape 500 Români din cauza d-lui nu se înscriu în societate și privesc la comedile ce le joacă cu cei câți-va Români (20—25) dându-le mereu banchetură. Sunt aici oameni stabiliți ca proprietari și de câte 15 ani în America.

Apoi judece onoratul public dacă lucrul acela e românesc, când d-l președinte

spune în adunarea generală, că societatea este a dânsului și numai când vrea o va da Românilor?

Ba nu s'a rușinat de a zice, că dacă nu-l aleg de președinte, dă societatea în judecată să-i plătească diurne de 200 dolari, capital de care societatea nu dispune. Acestea lucruri sunt neaoșe jidănești, deși d-sa o fi de altă națiune.

Nu pot retăcea de a nu vă mai scrie că un anume Nicolae Hășăganu, care și-a uitat că-i Român din comuna fruntașă Săliște, s'a aruncat ca un tâmpit în propagandă, umblă dela Pilat la Caiafa strângând câte mofturi și răzând chiar de consătenii lui zice că așa-i bine să apucăm pe calea *socialismului*.

Mai am de remarcat că d-l Lugoșan, dacă a deschis agentură de vinderea cărilor de vapoară și trimiterea de bani în patrie, nu le-a făcut astea pentru ajutorul Românilor, ci pentru afacerile d-lui bănești, dovadă la asta este, că ține societatea în casă la d-lui și ia de fie-care intrunire un dolariu.

Singurul birou în Statele-Unite, în care putem avea încredere este redacțiunea „Românului“ în Cleveland Ohio, care ne dă toate informațiunile gratuit, anexând marca de răspuns.

Incheind cred, că viitorul apropiat ne va rezerva și nouă la cei 4—500 Români o zi senină, în care ne vom întruni și organiza o societate, care să răspundă cerințelor noastre morale și naționale.

Vă salut cu respect

Vasile Lelutu. *)

Expoziția de copii din Apoldul românesc.

În cauza aranjării expoziției de copii, medicul din Tâlmaci, d-l Dr. Ilie Iancu, a prezentat comitetului Reuniunii agricole sibiene următoarea opinie:

Onorabil comitet central! Primind și eu apelul d-voastră, adresat medicilor români, permiteți-mi să vă dau următorul răspuns:

Într'adevăr e dureros faptul constat, că mortalitatea între Români crește din an în an. Cauzele acestei mortalități, după părerea mea sunt:

1. Tuberculoza. Acest morb înfiorător din an în an progresează, și siceră mai multe victime decât un război. Așa de ex. în anul 1903 au fost în întreagă Ungaria 65,724 cazuri de tuberculoză; în anul 1906 în Ianuarie 6449 cazuri, dintre cari cele mai multe în comitatele locuite de Români, ca Bihor 161, Sătmar 114, Caraș-Severin 107, Timiș 140; în luna Februarie 1906 au murit 6555, dintre cari în comitatul Bihor 189, Sătmar 119, Arad 138, Caraș-Severin 129, Timiș 143, față de luna Decemvrie 1905 cu 5867 cazuri mai mult, dintre cari în Bihor 161, Sătmar 117, Caraș-Severin 122, Timiș 108.

2. Marea mortalitate între copii. Imi aduc aminte, că am citit într'o foaie medicală din Ungaria, că între toate statele europene mortalitatea mai mare a copiilor este în Ungaria, și dintre popoarele din Ungaria, cea mai mare între Români și în deosebi între Români gr. or. Regret foarte mult, că nu pot servi cu date amănunțite, negăsind numărul respectiv din „Magyar orvosok lapja“, dar de bună seamă e foarte mare acel număr, dacă luăm în considerare, că în Viena de ex. din 100 copii născuți mor 1/3 parte, adică 20, înainte de a fi implinit anul prim. Deci la 50.000 nașteri cad 10.000 cazuri de moarte.

Laudabila inițiativă de a aranja o expoziție de copii în Apoldul românesc trebuie să o salutăm cu bucurie și vom alergera toți medicii din comitatul Sibiiului, ca să ne spunem experiențele noastre și după premiare, să ne consfătuim și să stabilim un program definitiv pentru viitoarele expoziții de copii.

Părerile mele în privința aceasta sunt următoarele:

În fie-care an să se țină câte o expoziție de copii într'un timp, când nu e periculoasă transportarea lor, într'o sărbătoare, când și alții pot veni la locul destinat așa, ca expoziția de copii să fie un fel de adunare populară. Eu cred, că ar fi mai bine să se țină la timpul și în lo-

*) Regretăm din suflet, că în sânul fraților noștri de peste Ocean s'au ivit neînțelegeri, și dacă publicăm corespondența de mai sus, o facem pentru ca afacerea să se lămurească din toate punctele de vedere și să se facă lumină. Observăm, că în momentul când să tipăria numărul acesta, am primit o întimplare din partea societății „Unirea Română“ din Erie Pa, cu 6 iscălituri, în care se ia în apărare d-l Lugoșanu. Se va publica în numărul viitor. — Red.

cul unde se țin adunările despărțământului Asociației și dacă va fi imitată aranjarea astorfel de expoziții și în alte comitate, să se țină deodată cu adunarea generală a „Asociațiunii” sau apoi cu ocaziunea ținerei conferențelor preotești și învățătorești.

În anul acesta la Apoldul-românesc se vor admite copii până la 2 ani, precum a binevoit a propune d-l Dr. Ilie Beu, în viitorul apropiat însă, să admitem și copii mai marișori de ex. până la vârsta de 6 ani, când încep a merge la școală.

Pentru premiare, în comisiuni (juri) să fie admiși toți medicii prezenți la expoziție. Medicii în decursul premierii să facă atenție femeile la obiceiurile rele, cari le-au observat în decursul practicoilor, să le dea sfaturi despre îmbrăcămintea copiilor, să le dea povețe, cum au ele să se poarte după naștere, ca să nu devină morboase pentru viața întreagă (evitarea morburilor cronice etc.)

După premiare le vor ține prelegeri despre cum au să lăpteze copii, cum au să-i înțarce și cum să-i nutrească după înțărcare; le vor spune mai departe, că cele mai multe morhuri ale copiilor sunt pricinuite de nutrirea și lăptarea irațională (fără socotință) a copiilor, (se vor arăta biberoane și alte recursite, cari se folosesc la nutrirea copiilor). Le vor spune cât de rău e obiceiul a lăsa copiii să fie lăptați de alte mame, când foarte ușor pot căpăta pe lângă catarurile de stomah și intestinale (Gastroenteritide) și alte morhuri cronice (syphilis, tuberculoză etc.)

O cauză a mortalității între copii e și aceea, că femeile noastre nu-și grijesc copiii când se bolnăvesc, așa cum ar trebui, fie din sărăcie, fie și mai ales din nepricepere. Medicii adunați la expoziție le vor vorbi deci și despre morburile infecțioase (molipsitoare), ca difteria, scarlatina și pojarul și primele lor simptome, dându-le sfatul să ceară ajutor medical, pe care în comitatul nostru îl pot primi așa de ușor și așa de ieftin. (Medicii cercuali sunt obligați a vizita odată pe săptămână comunele, o instituție foarte folositoare aceasta pentru bolnavi). La conferința despre tuberculoză se va tracta despre igiena îmbrăcămintei, a locuinței etc., când după puțină, se vor face și proiecțiuni de schiopicton. Între altele se va hotărî, că la toate adunările noastre să se țină prelegeri despre tuberculoză și aceste prelegeri să se tipărească și în broșuri și să fie distribuite (împărțite) pe cât se poate gratuit, între țărani împreună cu alte broșuri folositoare. Preoții, învățătorii, notarii, cu un cuvânt oărturarii noștri de la sate să fie rugați să supravegheze, dacă sfaturile date în acele broșuri să și urmează și să stăruie la duocrea lor în îndeplinire. Eu îmi închipuiesc lucrul așa, că primind preotul broșurile, să-și facă o listă despre cei la cari le-a împărțit, iar pe aceștia să-i îndemne, ca până la un anumit timp să le cetească fie-care. Iarna în toate Duminecile, iar în unele Dumineci și vara, să adune apoi poporul și să țină cu el un fel de examen, întrebând pe diferiți cât și ce au priceput din cele cetite și pe urmă să cetească însuși pasagele neînțelese la auzul și al analfabeților (neștiutorii de carte) de așa, ca toți să îl priceapă. Preoții, având dese ocazii a intra în casele oamenilor (la bobotează, la sfeștăni, masluri etc.), vor putea ușor să se convingă din cele văzute dacă se împlinesc cele prescise. Învățătorii în școală de asemenea vor tracta cu băieții despre cuprinsul broșurilor și le va spune că mergând acasă, să aducă aminte părinților despre ce e de făcut.

(Va urma.)

Dela Lamia la Velestino.

Simple note de călătorie.

De N. Pabuli.

În zilele Crăciunului, când tot creștinul își petrece sfințele sărbători lângă ai săi, la lucrările dramului de fier din Grecia, lângă orașul Lamia (Zeituni), erau veniți după lucru cu catării mai mulți Aromâni din Perivole, așezați mai de mult în vechiul oraș Velestino.

Fiind prietin bun cu ei, mă poftiră să mergem cu toții acolo, la ei, la Velestino, spre a petrece împreună Crăciunul, căci Aromânii știu să și chefulască când afacerile le merg bine.

A doua zi ne-am și pregătit de drum. Deși iarna era în toiul ei, în Grecia clima e dulce, pentru care și frigul nu se simte aproape de loc. Dar în ziua plecării noastre, cerul era cam nouros, împotriva obiceiului său. Părea că ni se prevestește o

furtună pe mare, din acelea ce rar se întâmplă în părțile acestea.

După o călătorie monotonă de trei ceasuri eram însă cu bine ajunși în orașelul Stilida, așezat mai lângă mare. E singurul port al districtului Ftiotis.

Se făcuse târziu și vaporul nu sosia. Abia după mai multă așteptare, un strigăt de sirenă răgușită străbătă văzduhul. Toți călătorii se aruncară în bărci și după un ceas, corabia se puse din nou în mișcare, străbătând a lene marea liniștită. Luna era acum sus, iar razele ei se răsfingeau în valurile argintii răscolite de roțile fără liniște.

Înainte să se crape de ziuă, eram la Volos. Orașul are aspectul occidental. E cel mai comercial port al Greciei după Pireu.

Până a nu se construi drumul de fier din Tesalia, care leagă orașele principale din această provincie binecuvântată de Dumnezeu, tot comerțul pe uscat era în mâna noastră a Aromânilor.

Untul de lemn, măslina, tot felul de fructe, în special merele, se exportă în cantități mari din Volos. Aici sunt așezate peste 500 familii aromânești, venite din Turcia. Cea mai mare parte din aceste familii se ocupă cu lucrul lănei. Alți Aromâni sunt măcelari, și pot zice că această meserie e monopolizată de ei.

Spre munte erau așezate în formă de amfiteatru douăzeci și patru de sate, dintre cari cel mai frumos e Portaria, foarte vizitat în timpul verii. Tot aci vine o mare parte din familiile stabilite în Egipt. În aceste sate sunt răspândite astfel peste 900 de familii aromânești, iar centrul cel mare e aici la Portaria.

Chiar în acea dimineață, urmărăm drumul spre Velestino. Priveliștile încântătoare și grădinile plantate cu toate felurile de pomi ne robiau ochii înrăfăta, încât pare că nici nu ne ducea tot mai departe trenul.

În depărtare se vedeau acum mănoasele câmpii ale Tesaliei, care cu drept cuvânt se poate numi grănarul Greciei.

Înainte de a intra în Velestino, ni se înfățișează la stânga satul sf. Gheorghe, locuit numai de cincizeci de familii aromânești, cea mai bogată din sat este familia Ianota, care e din Nijopole (Macedonia).

Aici mare bucurie de rude și prieteni.

Cea dintâi întrebare a fost: ghine vinitu; cum li aveți mulele? — Ghine ghine, cum vru Dumnișălu, răspunseră toți noii sosiți într'o gură.

Plângeau mamele de bucurie, copilașii se repeziau la părinții lor, în strigătele tată, tată mi-aduși cocă (bomboane), iar cei din urmă îi strângeau cu dor în brațele lor. Plâns și veselie destule la un loc, căci Aromânul e foarte doritor de familie și cu atât mai mult, cu cât el lipsește mai multe luni de lângă dânsa. După împrăvăirea ceremoniei de primire, așa de mișcătoare și așa de simplă, alaiul tot se puse în mișcare, îndreptându-se spre biserică sântă Măria mare. Ori unde te uitai în cuprinsul ei, nu vedeai decât Aromâni și Aromânce în haine de sărbătoare, cari ascultau cu cea mai mare evlavie slujba. Abia se răfăcise ici și colo câte un Grec, cu ișlicul în cap și șalvari lungi târați până la pământ. Și asculta mulțimea în tăcere ceea ce spunea popa și dascălul, fără să priceapă, de altmintea un singur cuvânt, iar de câte ori vlădica țipa mai tare, își făceau cruce.

Apoi în ploaia de soare, toată lumea o porni spre o pașiște minunată, pentru petrecerea zilei: hora.

Înainte stătură bărbații, în urmă femeile.

În capul danțului era un bătrân încărcat de ani, cu pletele albe aruncate pe spate.

El începu astfel cântecul:

Când eram tiner și gione,

Totna¹ corulu² trăiazim
Mi zulipseau featele
Mi mutriau³ și niveastele.
Amu lailu-mi aușii⁴
Nu-mi vor featele,
Mi-agunesc ș'mărtatele⁵

Cântecule se urmau și hora se făcea tot mai mare. Fetele se prind în danț, în strălucitele lor porturi aromânești, având pe oap fesul coperit cu salbe de galbeni, care de care mai bogate. Și tinerii se uitau cu nesăț la ele. Așa a urmat până în seară.

A doua zi merserăm pe la familiile aromânești începând cu a primarului d-l Dodo, un aromân din Perivole,

Cu acest prilej văzuram mai tot orașul acesta Velestino, patrie a aromânului Riga Fereul, cu o populație de vr'o opt mii de suflete, așa încât e cu totul tot oraș aromânesc. Astfel noi am dat de aici Grecilor pe cel mai avântat cântăreț al libertății.

Dar pe urma războiului greco-turc din 1897, orașul e și astăzi în cea mai mare parte numai ruine.

Veniți aci înainte de anexarea Tesaliei la Greci, Aromânii se îndeletniceau cu creșterea turmelor și chiragilăcul.

Belșugul de apă li-a îngăduit să-și facă multe grădini, ceea ce dă orașului înfățișarea unui rai pământesc. Altfel Aromânii practică toate meseriile: sunt cismari, samargii, cuțitari, croitori ș. a.

În grădinile pomenite ei sădesc toate felurile de legume, mai ales bobul este rentabil. Și cultivarea tutunului face parte din ocupațiile de predilecție ale Aromânilor de aici. În lucrarea țarinelor, ei au făcut progrese enorme. De unde nu știau să ție coarnele plugului, azi au ajuns cei mai buni plugari; grăul, porumbul, orzul, săcara din Velestino sunt cele mai căutate din întregul ținut.

Aromânca își trece vremea cu lucrarea lăunii. Lucrează însă mai mult pentru casă decât pentru vânzare.

Căci femeia e nevoită de multe ori să meargă la câmp, ca să ajute bărbatului.

Și politicește Aromânii din Velestino se simt tari. Mai toți conducătorii sunt dintre ei. Începând de la primarul orașului, de la conzilierii și până la cei mai de jos funcționari, toți-s de-ai noștri.

La o depărtare de două ceasuri de Velestino se află satul aromânesc Tahtalizman, înainte de anexarea Tesaliei locuit de Turci, pentru care și numele lor e turcesc.

Mai târziu însă când Grecii luară provincia, musulmanii plecară și în sat s'au așezat familii grecești și puține aromânești. Dar Aromânii mai deștepți și mai iuți, au izbutit să alunge pe tovarășii greci și în locul lor să-și aducă conaționali. Aici la munte numai Aromânii se îndeletniceau mai mult cu creșterea turmelor și foarte puțin cu lucrul pământului.

Astfel de note, cât de pe scurt, ar fi bine cred, să se dea și din alte ținuturi.

(„Sămăntătorul“)

Vindecarea deplină a bólelor secrete.

Să nu pregete nimeni într'o cestiune atât de gingașe a se prezenta odată în persoană, pentru ea cu ajutorul instrumentelor speciale aduse din străinătate poți afla punctual locul, cauza, răspândirea și starea bólei, ori est de adânc ar fi bóla înrădăcinată în organism. Pe baza acestei esaminări poți cu siguranță afla și calea, pe care ajungi la vindecarea răului, ceea-ce fie-care o poate face acasă fără de a-și împiedeca ocupațiunile. Dacă cine-va nu poate veni în persoană, atunci se-și descrie bóla cu deamănuntul și după ce va fi esaminată, va primi deslușirile de lipsă și leacurile trebuincioase pe lângă ținerea în cel mai mare secret. În scrisore pune marcă de răspuns. După încheierea curei, scrisorile se ard s'eu la cerere expresă se retrimite.

- 1) Totdeauna.
- 2) Hora.
- 3) Priviau.
- 4) Săracul de mine am îmbătrânit.
- 5) Mă gonesc și nevestele (măritatele).

Un astfel de lecnitor și curățitor e institutul special al d-rului Palócz, medic de spital (Budapesta VII Kerepesi-út 10) unde cu bună voință și conșciențiozitate capătă ori cine (bărbat s'eu femeie) deslușiri asupra vieții seculare, unde i-se curăță sângele bolnav, nervii i-se întăresc, trupul întreg se eliberează de bóla și sufletul de chinuri.

Fără conturbarea ocupațiunilor d'line Dr. Palócz vindecă de ani de zile cu siguranță, repede și din fundament cu metotul s'eu propriu de vindecare și casurile cele mai neglijate, bólele de beșic, de țeve, de testicule, de sira spinării, de nervi, urmările onaniei și ale sifilisului, bóla albă, bóle de sânge, de piele și toate bólele ce se țin de organele seculare femeescă. Pentru femei e sală de așteptare și intrare separată. Consultațiunile le dă însuși Dr. Palócz de la 10 ore în. a. până la 6 ore s'era (Duminecă până la 12 ore la amiazi).

Adresa Dr. Palócz, medic de spital, Budapesta VII, Kerepesi-út 10.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Traian H. Pop.

Stabiliment de hydrotherapie

Wälischof,

stațiune de tren și postă Brunn-Maria-Enzersdorf, 30 min. departe de Viena.

Arangiamet modern

(pe lângă hydrotherapie completă, băi electrice, de aer, s'ore, massage, electricare gimnastică suedă etc.)

Prețuri moderate.

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul stabilimentului

Dr. Marius Sturza.

Corsete

— cele mai bune și moderne —
la B. Goldstein, Brașov strada Vămei 21.

De închiriat imediat în Strada Castelului nr. 52, etajul prim,

o locuință spre stradă din 5 odăi, bucatărie, cameră de baie etc.

Informații se pot lua tot acolo.

3-3.2510.

AVIS!

Din cauza strămutării din Brașov, se vinde mobilă, precum și toate ce sunt necesare la bucatărie cu prețuri favorabile, în Vila KOCH nr. 19 din Livadea de poștei. 9-12.2489.

De vindare.

Vila din Strada Rochus nr. 4i Casa din Str. Romuri nr. 13, cu grăd, nă, se vinde cu condiții favorabile, din mână liberă. Informații la proprietarul Franz Kohl, Strada Romuri nr. 13. Se primesc și studenți în cvartir și cost. 2-2.2507.

Tergul de rimător din Steinbrach.

Starea rimătorilor a fost la 26 Aug. n. de 45,156 capete, la 27 August au intrat 219 capete și au eșit 374 capete rămânând la 28 August 1906 n. un număr de 45.001 capete.

Se notăză marfa unghurească: grea 112-113; tinără grea dela 117-118 fil. de mijloc dela 123-124 fil; ușoră dela 126-127 fil. — S'erbăscă: grea 118-120 fil; de mijloc — — — fil, ușoră — — — fil. kilogramul

Unde se mănâncă bine și se béu VINURI curate de Mediaș BERE de Pilsen „Urqueit“ prospătă dela cep în fie-care di? ? La

Restaurantul Schwarzburg în Brașov, Str. Spitalului nr. 20. De o cercetare numerosă se rogă

C. R. GLIGORE CRISTEA,

conducătorul restaurantului.

Ocazie favorabilă

de a cumpăra vinuri în „PIVNIȚA ESZTERHAZY“

De ôre-ce arênda pivniței la 29 Septemvrie a. c. espiră, vându

cu măruntul peste stradă pentru a micșora cantitatea cea mare a depoului de vinuri, următorele vinuri de masă și specialitate, recunoscute ca fôrte bune, cu preț de tot scădut, și anume: litru de

Vin de masă până acuma	36 cr. acum	32 cr.
„ „ „ „ 40 „ „	40 „ „	36 „ „
„ Zendriș „ „	42 „ „	38 „ „
„ Bakator „ „	50 „ „	44 „ „
Vin Bakator I. p. acuma	60 cr. acum	50 cr.
„ Auslese „ „	70 „ „	60 „ „
„ Sauvignon „ „	1 fl. „	80 „ „
Amatorilor de vin vechiū	recomand cu	deosebire vinul Bakator cu 44 și 50 cr.

Sauvignon este un vin din cele mai emnente vinuri cu buchet, asemenea ca tămăioasa (Muskateler), Zendriș cel mai bun vin de Ardeal pentru borviz.

Cu prețurile acestea pentru vinuri cultivate cu cea mai mare îngrijire, care numai din cauza constringerei mutărei sunt posibile, merită ca și locuitori din părți mai depărtate ale orașului, se profite de ocazie și se cumpere din pivnița Eszterházy.

WILHELM COPONY.

Nr. 1282—1906. not.

PUBLICAȚIUNE.

Pentru edificarea școlii comunale și cartirul învățătoresc din Scorelu (Cott. Făgărașiu) se va ținea licitațiune minuendă in 12 Septembrie st. n. a. c. la 11 oare a. m. în cancelaria comunală. Prețul strigărei e 9201 cor. 26 fl. dela care doritorii de a licita au a depune 10% vadiu.

Condițiunile detaliate, planul și preliminarul de spese să pot vedea în oarele oficioase la senatul școlar și oficiul notarial.

Licitațiunea se face și verbal și cu oferte.

Scoreiū, in 19 August 1906.

Alexandru Comșia m. p., notar cercnal și președintele senatului școlar.

2503,2—2.

Casă de vindare.

In Scheiu, Podul lui Grid nr. 8, se vinde din mână liberă. Informații se pot lua in casa nr. 6, Podul lui Grid.

2—2.2506.

Telefon nr. 100.

FARMACIA la URS a lui VICTOR ROTH

Colțul Strada Hirscher și Orfanilor nr. 1, (fost Têrgul Straelor în apropierea Teatrului.)

Cel mai mare depou de specialități farmaceutice (INDIGENE ȘI STREINE.)

CREME pentru frumsețe și SĂPUNURI, PUDRE și PARFUMURI franțuzești, ARTICOLE de toaletă. APE MINERALE. Mărfuri de gumă.

Expediție zilnic cu poșta. Proprietarul fiind mai mulți ani în Bucuresci la Farmacia Brus, dă răspuns în limba română la ori ce întrebare.

21—100.

La Tipografia și Librăria A. Mureșianu, Brașov.

Important pentru vândătorii de cărți prin orașe și tîrguri este cartea de rugăciune

„Lauda lui Dumnezeu“

pentru credincioșii de religiunea ortodoxă română, cuprindînd rugăciuni de dimineața și de seară, la sfânta Liturgie, la taina mărturisirei, precum și la alte multe rugăciuni folosite 56 la număr pe 255 pagini, format octav mic.

Acosta carte de rugăciuni artistic legată este prima la Români, cari până acuma se închinau din cărți subred legate și ordinare. Acuma nu trebuie să stăm în privința acesta mai prejos de cărțile de rugăciune ale celorlalte naționalități. Prin cartea de rugăciune „Lauda lui Dumnezeu“ s'a făcut Românilor un însemnat serviciu, căci ea este o carte de rugăciune frumoasă și se poate căpăta în diferite legături dela mai simple până la mai luxose și toate în preț fôrte moderat.

Prețul lor este:

Legătură traicică neagră și aurită cu séu fără chip sfânt	—90	Imit. de fildes cu catifea și închietóre	2.65
Imit. de fildes în alb séu negru	1.60	„ „ „ cu catifea și podbă mai mare	3.10
„ „ „ cu incheietóre	1.80		
„ „ „ cu cadriu argintat și inchiđtóre	2.10		

Tot asemenea atragem atențiunea publicului asupra „Cartei de rugăciune“ întocmită de protopresbiterul Calistrat Coca cu aprobarea consistorului episcopesc ortodox-oriental din Cernăuți, care carte format mic octav, cuprindînd asemenea toate rugăciunile noastre folosite ar fi cea mai potrivită carte de rugăciune pentru toți școlarii.

Prețul acestei cărți:

In pânză neagră	cor. 1.—
„ „ „ ceva mai luxosă	cor. 1.20
„ „ „ format ceva mai mare	cor. 1.40

Tôte acestea se pot procura prin Tipografia și Librăria A. Mureșianu, Brașov, unde au se se adreseze și vândătorii.

PUBLICAȚIUNE.

Biroul corporațiunei industriale a cismașilor din Brașov face cunoscut Onor. public cumpărător, că scumpindu-să în mod extra-ordinar materialul de pielărie, corporațiunea industrială a cismașilor în ședința sa din 20 August a. c. au stabilit în comun acord prețurile minimale ale încălțămintelor ce se vând in piață. Și anume:

Cisme bărbătești cu carambul tare	16 cor. și mai sus
„ „ „ „ moale	14 „ „ „ „
„ femești „ „ „ „	10 „ „ „ „
Boconci bărbătești	8 „ „ „ „
Ghete „ „ „ „	9 „ „ „ „
„ femești „ „ „ „	7 „ „ „ „

Prețurile aceste sunt obligați toți membrii ai Societății să le observe riguros.

Brașov, in 21 August 1906.

1—3

Corporațiunea industrială a cismașilor brașoveni.

AVIS!

Suberisul am onôrea a face cunoscut On. public și în deosebi epitropilor bisericesci, că am deschis în Brașov (la 2 Porumbi) Strada Neagră nr. 3 (3 Felsó-Villa-utca 3)

O fabrică de luminări de cêră curată și parafină sub firma

IOAN PETEU.

Prima fabrică de luminări de cêră și parafină din Ardeal.

Și sunt în plăcuta poziție de a executa tot-felul de luminări în tôte formatele, precum și aurite, ér comanda le voui executa prompt și cu prețuri fôrte convenabile.

83—90,1858.

Institut indigen!

Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“ SIBIU, Strada Cisanădiei nr. 5.

Fondată la 1868.

Edificiile proprii.

Primesce în condițiuni favorabile: asigurări contra focului și exploziunilor, asigurări de viață și de rente viagere, asigurări contra furtului prin spargere, asigurări de accidente și de sticlă.

Valori asigurate 105 milioane corone.

Despăgubiri prestate 7 milioane corone.

Fonduri de rezervă și garanție 2 milioane corone.

Informațiuni dela Direcțiune în Sibiu și prin agenturile principale din Arad, Bistrița, Brașov, Cluj, cum și prin subagenții din tôte comunele mai mari.

Cruce séu stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 88967.

Nu e crucea lui Volta. Vindecă și invioréză

Nu e mijloc secret. pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă boa-

se da împrejurării, că le vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți, migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunei sângelui, anemie, amețeli, țuituri de ureche, bătăile de inimă, sgârciuri de inimă, asmă, anțul greu, sgârciuri de stomac, lipsa poftei de mâncare, reoală la mâni și la picioare, reumă, podagră, ischias, udul in pat, influența, însămnie, epilepsia, circulația neregulată a sângelui și multor altor bóle, cari la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate încurse din tôte părțile lumii, cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate Acel pacient. care in decurs de 45 zile nu se va vindeca, i-se retrimite banii. Unde orice încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis s'êe confundă cu aparatul „Volta“, de ôre-ce „Ciasul-Volta“ atât în Germania cât și în Austro-Ungaris a fost oficios oprit, fiind nefolositor. pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei male electro-magnetice o recomandă îndesebî

Prețul aparatului mare e 6 cor. Pretul aparatului mic e 4 cor. folosibil la morburî, cari nu sunt mai vechi de 15 ani. folosibil la copii și femei de constituție fôrte slabă.

Expediție din centru și locul de vîndare pentru țeră i streinătate e:

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V, Strada VADÁSZ 42 A./E. colțul strada Kálmán.